

บทที่ 4

บทสรุปผลการศึกษา การวิเคราะห์ภาพรวมของประเทศ

ภาพรวมการรายงานสถานการณ์ความมั่นคงของมนุษย์ ระดับประเทศ ประจำปี 2549 เป็นการแสดง สถานภาพของสถานการณ์ต่างๆ แบบตัดขวาง (Cross-sectional) หรือเฉพาะในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ ที่อาจแปรผัน ไปตามปัจจัยเอื้อและปัจจัยอุปสรรคต่างๆ ในสังคมหนึ่งๆ และเนื่องจากประเด็นทางด้านความมั่นคงของมนุษย์นั้น มีความซับซ้อน และมีความหมายกว้างเพราะครอบคลุมถึงการพัฒนาเศรษฐกิจ ความมั่นคงทางสังคม การปกป้องคุ้มครองสิ่งแวดล้อม การพัฒนาประชาธิปไตย การเคารพสิทธิมนุษยชนและหลักแห่งนิติธรรม การปลอดอาวุธ ในสังคม ความท้าทายจึงอยู่ที่การรวบรวมข้อมูลในแต่ละมิติเพื่อการสังเคราะห์ ให้ได้มาซึ่งการรายงานสถานการณ์ที่มีความถูกต้องแม่นยำหรือใกล้เคียงกับสถานการณ์ด้านความมั่นคงด้านมนุษย์ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

จากบทที่ 3 เป็นการแสดงข้อมูลใน 11 มิติ ประกอบด้วย มิติความมั่นคงด้านสุขภาพ อาหาร การศึกษา ศาสนาและความเชื่อ ที่อยู่อาศัย สิ่งแวดล้อม บุคคล ชุมชน ครอบครัว เศรษฐกิจ และการเมือง ซึ่งสามารถอนุมานได้จากข้อมูลเชิงเปรียบเทียบในระยะ 3 ปีว่า สถานการณ์ความมั่นคงของมนุษย์ของประเทศไทยล่าสุดสะท้อนให้เห็นถึงความไม่มั่นคงของสถานการณ์ในหลายมิติ ทั้งนี้ จากการพิจารณาจากการใช้ข้อเสนอมาตรฐานเบื้องต้นเป็นเกณฑ์กำหนดนั้น ในรายงานฉบับนี้กำหนดลักษณะการตีความผลข้อมูลออกเป็นห้าประเภทหลัก ดังนี้

- 1) ผ่านเกณฑ์ หมายถึง ผ่านเกณฑ์ตามข้อเสนอมาตรฐานเบื้องต้น
- 2) ไม่ผ่านเกณฑ์ หมายถึง ไม่ผ่านเกณฑ์ตามข้อเสนอมาตรฐานเบื้องต้น
- 3) ไม่มีเกณฑ์ หมายถึง ไม่มีการนำตัวชี้วัดนั้นๆ มาปรับเข้ากับเกณฑ์ตามข้อเสนอมาตรฐานเบื้องต้น
- 4) ไม่เข้าเกณฑ์ หมายถึง ไม่ได้มีการแยกการจัดข้อมูลตามที่กำหนดไว้ตามข้อเสนอมาตรฐานเบื้องต้น เช่น ไม่ได้แยกเก็บตามเพศ รวมทั้งการจัดเก็บข้อมูลในลักษณะอื่น เช่น เก็บเป็นรายคดีที่รับแจ้งแทนการจัดเก็บเป็นรายบุคคล
- 5) ไม่มีค่าแสดงข้อมูลประกอบการวิเคราะห์

4.1 ผลการศึกษาและบทสรุปการวิเคราะห์สถานการณ์ความมั่นคงของมนุษย์ของประเทศไทย ประจำปี 2549

ก่อนที่จะรายงานบทสรุปการวิเคราะห์สถานการณ์ความมั่นคงของมนุษย์ตามที่ได้มีการศึกษามา เป็นเรื่องสำคัญที่จะแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงเกี่ยวข้องของมิติของความมั่นคงรวม 11 มิติว่า โดยภาพรวมความมั่นคงของมนุษย์นั้นจะได้นำประชาชนเป็นศูนย์กลาง (People approach) มิติทั้งหก ประกอบด้วย มิติที่ 1 ด้านสุขภาพ มิติที่ 2 ด้านอาหาร มิติที่ 3 ด้านการศึกษา มิติที่ 5 ด้านที่อยู่อาศัย มิติที่ 7 ส่วนบุคคล และมิติที่ 8 ด้านครอบครัวนั้น เปรียบเสมือนกลุ่มมิติที่เป็นแกนกลางของความมั่นคงของมนุษย์ ส่วนมิติที่ 4 ด้านศาสนาและ

ความเชื่อ มิตินี้ 6 ด้านสิ่งแวดล้อม มิตินี้ 9 ด้านชุมชน มิตินี้ 10 ด้านเศรษฐกิจ และมิตินี้ 11 ด้านการเมือง นับเป็น มิตินี้ที่เป็นบริบทห่อหุ้มแวดล้อมรอบมิตินี้ของปัจเจกหรือมนุษย์อีกทีหนึ่ง จากการรวบรวมประมวลผลข้อมูลในทุก มิตินี้ พบว่า สถานการณ์ความมั่นคงของมนุษย์โดยรวมของประเทศไทย ยังน่าเป็นห่วงในระดับปานกลาง เนื่องจากว่าเกือบทุกมิตินี้ จะมีตัวชี้วัดที่แสดงผลว่าไม่ผ่านเกณฑ์ อย่างไรก็ดีตาม เกือบทุกมิตินี้เช่นกัน มีตัวชี้วัดที่ผ่าน เกณฑ์หรือแสดงสถานการณ์ที่ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ จนสามารถถ่วงดุลย์ระดับภัยคุกคามได้พอควร อรรถาธิบายของข้อสรุปดังต่อไปนี้

1. มิตินี้หนึ่ง สถานการณ์ความมั่นคงด้านสุขภาพ ประกอบด้วย 4 ดัชนี และ 13 ตัวชี้วัด จาก การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล สรุปได้ว่า

1.1 ภาพรวม ไม่ผ่านเกณฑ์ รวมทั้งสิ้น 6 ตัวชี้วัด ได้แก่

- อัตราผู้ไม่ออกกำลังกายเป็นประจำ (อายุ 11 ปีขึ้นไป)
- อัตราผู้มีความรู้สึกลดลง เสรีเสียใจหรือวิตกกังวล
- อัตราผู้ป่วยด้วยวัณโรค
- อัตราผู้ป่วยด้วยโรคมะเร็ง
- อัตราหมู่บ้านที่คนป่วยรุนแรงในหมู่บ้านสามารถไปรับการรักษาพยาบาลโรงพยาบาลของรัฐ

เกินกว่า 30 นาที

- อัตราผู้ไม่สามารถเข้าถึงระบบสวัสดิการค่ารักษาพยาบาล

1.1.1 ไม่ผ่านเกณฑ์ แต่มีแนวโน้มสถานการณ์ดีขึ้น ได้แก่ อัตราผู้ไม่สามารถเข้าถึงระบบ สวัสดิการ ค่ารักษาพยาบาล

1.1.2 ไม่ผ่านเกณฑ์และมีแนวโน้มแย่ลง ได้แก่ 1) อัตราผู้ป่วยด้วยวัณโรค 2) อัตราผู้ป่วย ด้วยโรคมะเร็ง และ 3) อัตราหมู่บ้านที่คนป่วยรุนแรงในหมู่บ้านสามารถไปรับการรักษาพยาบาลโรงพยาบาล ของรัฐเกินกว่า 30 นาที

1.2 ผ่านเกณฑ์ รวมทั้งสิ้น 3 ตัวชี้วัด ได้แก่

● อัตราเด็กแรกเกิดถึงหนึ่งปีไม่ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคครบตามตาราง เสริมสร้างภูมิคุ้มกันโรค

- อัตราเด็กอายุ 6-12 ปีไม่ได้รับการฉีดวัคซีนป้องกันโรคครบ
- อัตราผู้เป็นโรคเอดส์ ไม่ผ่านเกณฑ์ในช่วงปี 2546 - 2547 ล่าสุดผ่านเกณฑ์อย่างมี

นัยสำคัญคือ ต่ำกว่าเกณฑ์เกือบครึ่งในปี 2548

1.3 ไม่เข้าเกณฑ์เพราะไม่ได้แยกการจัดเก็บข้อมูลตามเพศ รวม 3 ตัวชี้วัด ได้แก่

- อัตราผู้สูบบุหรี่ สถานการณ์ดีขึ้น
- อัตราผู้ติดสุราเรื้อรัง สถานการณ์ดีขึ้น
- อัตราผู้ใช้สารยาเสพติด สถานการณ์แย่ลงเล็กน้อย

1.4 **ไม่เข้าเกณฑ์** เพราะลักษณะการจัดเก็บข้อมูลเป็นรายบุคคลและไม่สอดคล้องกับข้อเสนอมาตรฐาน เบื้องต้น รวม 1 ตัวชี้วัด ได้แก่

- อัตราผู้ฆ่าตัวตายและผู้ทำร้ายตนเอง ข้อมูลผกผันกัน คือ อัตราผู้ฆ่าตัวตายมีแนวโน้มสูงขึ้นและอัตราผู้ทำร้ายตัวเองมีแนวโน้มลดลง

2. **มิติที่สอง สถานการณ์ความมั่นคงด้านอาหาร** ประกอบด้วย 3 ดัชนี และ 6 ตัวชี้วัด จากการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล สรุปได้ว่า

2.1 ภาพรวม **ไม่ผ่านเกณฑ์** รวมทั้งสิ้น 1 ตัวชี้วัด ได้แก่

- อัตราผู้กินอาหารครบ 3 มื้อต่อประชากรที่สำรวจ (อายุ 6 ปีขึ้นไป) มีค่าแสดงข้อมูลเฉพาะปี 2548 เท่านั้น

2.2 **ผ่านเกณฑ์** รวมทั้งสิ้น 3 ตัวชี้วัด ได้แก่

- อัตราเด็กแรกเกิดมีน้ำหนักต่ำกว่า 2,500 กรัม แต่อัตราไม่คงที่ตลอดระยะเวลา 3 ปี
- อัตราเด็กอายุระหว่าง 6-15 ปีไม่ได้กินอาหารถูกต้องครบถ้วนตามความต้องการของร่างกายซึ่งมีผลทำให้มีการเจริญเติบโตไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน แสดงแนวโน้มดีขึ้น
- อัตราผู้ที่อยู่ในครัวเรือนไม่ได้กินอาหารที่มีคุณภาพและได้มาตรฐาน ไม่ผ่านเกณฑ์ในปี 2546 แต่ผ่านเกณฑ์และมีแนวโน้มดีขึ้นอย่างต่อเนื่องในปี 2547-2548

2.3 **ไม่มีเกณฑ์** รวมทั้งสิ้น 2 ตัวชี้วัด ได้แก่

- อัตราเด็กและเยาวชนที่มีภาวะโภชนาการเกิน แนวโน้มสถานการณ์แย่ลงอย่างต่อเนื่อง
- อัตราประชากรที่กินอาหารเกินความจำเป็น (อาหารขยะ) มีค่าแสดงข้อมูลเพียงปีเดียว คือ ปี 2548 แต่มีอัตราสูงมากคือคิดเป็นเกือบจะร้อยละ 50

3. **มิติที่สาม สถานการณ์ความมั่นคงด้านการศึกษา** ประกอบด้วย 3 ดัชนี และ 7 ตัวชี้วัด จากการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล สรุปได้ว่า

3.1 ภาพรวม **ไม่ผ่านเกณฑ์** รวมทั้งสิ้น 1 ตัวชี้วัด ได้แก่

- อัตราคนไทยที่พูดภาษาไทยไม่ได้ (อายุ 5 ปีขึ้นไป)

3.1.1 **ไม่ผ่านเกณฑ์และมีแนวโน้มแย่ลง** ได้แก่ อัตราคนไทยที่พูดภาษาไทยไม่ได้ (อายุ 5 ปีขึ้นไป)

3.2 **ผ่านเกณฑ์** รวมทั้งสิ้น 2 ตัวชี้วัด ได้แก่

- อัตราคนไทยที่อ่านและเขียนภาษาไทยไม่ได้ในกลุ่มอายุ 15-60 ปี ไม่ผ่านเกณฑ์ในปี 2546 แต่ผ่านเกณฑ์และมีแนวโน้มดีขึ้นในสองปีถัดมา
- อัตรานักเรียนได้รับความรุนแรง ถูกล่วงละเมิดทางเพศ/ถูกข่มขืนต่อนักเรียนในระบบโรงเรียน

3.3 ไม่มีเกณฑ์แต่มีแนวโน้มสถานการณ์ดีขึ้น รวมทั้งสิ้น 4 ตัวชี้วัด ได้แก่

- ร้อยละของนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษาตอนปลายต่อประชากร (อายุ 3-17 ปี)
- จำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของประชากรอายุ 15-59 ปี
- ร้อยละของคนไทยได้รับการเพิ่มขีดความสามารถในเรื่องที่ควรเรียนรู้
- จำนวนนักเรียน นักศึกษาที่บาดเจ็บจากการใช้กำลังรุนแรงทำร้ายร่างกายจากก่อเหตุทะเลาะวิวาท

4. มิติที่สี่ สถานการณ์ความมั่นคงด้านศาสนาและความเชื่อ ประกอบด้วย 2 ดัชนี และ 4 ตัวชี้วัด จากการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า บางตัวชี้วัดมีหน่วยงานที่เก็บข้อมูลหลายแห่ง ทำให้ค่าแสดงข้อมูลแตกต่างกันไปตามฐานข้อมูลและวิธีการจัดเก็บข้อมูล สรุปได้ว่า

4.1 ภาพรวม ไม่ผ่านเกณฑ์ รวมทั้งสิ้น 1 ตัวชี้วัด ได้แก่

- อัตราผู้ไม่สูบบุหรี่

4.1.1 ไม่ผ่านเกณฑ์และมีแนวโน้มแย่ลงตลอดสามปี ได้แก่ อัตราผู้ไม่สูบบุหรี่

4.2 ผ่านเกณฑ์ รวมทั้งสิ้น 1 ตัวชี้วัด ได้แก่

- อัตราผู้ไม่ติดสุรา มีสถานการณ์ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยการเก็บข้อมูลโดยชุด จปฐ.

หากเป็นการแสดงข้อมูลในรายงานผลการสำรวจอนามัยและสวัสดิการ พ.ศ. 2546 อัตราผู้ไม่ติดสุราจะ ไม่ผ่านเกณฑ์ แต่เนื่องจากการมีค่าข้อมูลเพียงปีเดียวคือ ปี 2546 จึงไม่ใช่ฐานข้อมูลที่ทันสมัยสำหรับรายงานปี 2549

4.3 ไม่มีเกณฑ์แต่มีแนวโน้มดีขึ้น รวมทั้งสิ้น 2 ตัวชี้วัด ได้แก่

- อัตราผู้ที่นับถือศาสนาในประเทศไทย (อายุ 15 ปีขึ้นไป)
- อัตราผู้มีอายุ 6 ปีขึ้นไป ปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาอย่างน้อยสัปดาห์ละครั้ง

5. มิติที่ห้า สถานการณ์ความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัย ประกอบด้วย 5 ดัชนี และ 9 ตัวชี้วัด จากการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล สรุปได้ว่า

5.1 ภาพรวม ไม่ผ่านเกณฑ์ รวมทั้งสิ้น 3 ตัวชี้วัด ได้แก่

- อัตราผู้เดือดร้อนจากอภิกภัย
- อัตราครัวเรือนที่ไม่มีห้องนอน
- อัตราครัวเรือนที่ไม่มีน้ำประปา

5.1.1 ไม่ผ่านเกณฑ์ แต่มีแนวโน้มสถานการณ์ดีขึ้นตลอดสามปี รวมทั้งสิ้น 2 ตัวชี้วัด ได้แก่

1) อัตราผู้เดือดร้อนจากอภิกภัย และ 2) อัตราครัวเรือนที่ไม่มีน้ำประปา

5.2 ผ่านเกณฑ์และมีแนวโน้มสถานการณ์ดีขึ้น รวมทั้งสิ้น 4 ตัวชี้วัด ได้แก่

• อัตราครัวเรือนไม่มีความมั่นคงในที่อยู่อาศัยและบ้านไม่มีสภาพทนถาวร
มีแนวโน้มสถานการณ์ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

- อัตราครัวเรือนที่ไม่มีไฟฟ้า สถานการณ์ดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัดในปี 2548

- อัตราครัวเรือนไม่ถูกรบกวนจากมลพิษ ค่าแสดงข้อมูลในปี 2546-2547 ไม่ผ่านเกณฑ์เล็กน้อยแต่สถานการณ์ดีขึ้นจนผ่านเกณฑ์ในปี 2548

- อัตราครัวเรือนมีการป้องกันอุบัติเหตุอย่างถูกวิธี สถานการณ์ดีขึ้นเป็นลำดับและปรากฏชัดเจนในปี 2548

5.3 ไม่มีเกณฑ์ รวมทั้งสิ้น 2 ตัวชี้วัด ได้แก่

- อัตราครัวเรือนที่ไม่มีสิทธิในที่อยู่อาศัย
- สถิติการร้องเรียนปัญหามลพิษ ปรากฏจำนวนรายที่ร้องเรียนสูงขึ้นในปี 2547 และปรับระดับลดลงเล็กน้อยในปี 2548

6. มิติที่หก สถานการณ์ความมั่นคงของมนุษย์ด้านสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย 1 ดัชนี และ 3 ตัวชี้วัด จากการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล สรุปได้ว่า

6.1 ผ่านเกณฑ์ รวมทั้งสิ้น 2 ตัวชี้วัด ได้แก่

- อัตราผู้ป่วยจากมลพิษในอากาศ แต่มีอัตราผู้ป่วยสูงขึ้นเกือบสามเท่าในปี 2547 เมื่อเทียบกับฐานข้อมูลในปี 2546

- อัตราผู้ได้รับอันตรายจากสารเคมีทางการเกษตร มีสถานการณ์ดีขึ้นในปี 2548

6.2 ไม่มีค่าแสดงข้อมูลประกอบการวิเคราะห์ รวมทั้ง 1 ตัวชี้วัด ได้แก่

- อัตราผู้ป่วยจากการใช้แหล่งน้ำธรรมชาติที่มีสารพิษปนเปื้อน

7. มิติที่เจ็ด สถานการณ์ความมั่นคงของมนุษย์ส่วนบุคคล ประกอบด้วย 5 ดัชนี และ 26 ตัวชี้วัด จากการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล สรุปได้ว่า

7.1 ภาพรวม ไม่ผ่านเกณฑ์ รวมทั้งสิ้น 3 ตัวชี้วัด ได้แก่

- ผู้ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ที่ได้รับการช่วยเหลือกลับประเทศ ปี 2548 มีจำนวนสูงขึ้นมาก
- อัตราตายจากอุบัติเหตุการขนส่ง
- อัตราตายจากอุบัติเหตุตักน้ำและการจมน้ำ

7.2 ผ่านเกณฑ์ รวมทั้งสิ้น 2 ตัวชี้วัด ได้แก่

- อัตราทุพพลภาพ เสียชีวิตและสูญหายเนื่องจากการทำงานของลูกจ้างในความคุ้มครองของกองทุนเงินทดแทน มีอัตราสูงขึ้นเล็กน้อยใน ปี 2548

- อัตราตายจากการพลัดตก

7.3 ไม่เข้าเกณฑ์เพราะจัดเก็บข้อมูลเป็นรายหรือรายคดีที่รับแจ้ง รวมทั้ง 16 ตัวชี้วัด ได้แก่

7.3.1 ไม่เข้าเกณฑ์แต่สถานการณ์ค่อนข้างคงที่ ได้แก่ 1) อัตราผู้ถูกทำร้าย 2) อัตราผู้ถูกข่มขืน 3) อัตราผู้ถูกฆ่าโดยไม่เจตนา และ 4) จำนวนผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุจากจราจรทางอากาศ

7.3.2 **ไม่เข้าเกณฑ์และสถานการณ์ไม่คงที่ตลอดสามปี** ได้แก่ 1) จำนวนผู้เสียชีวิตจาก อักเสบ และ 2) จำนวนผู้เสียชีวิตหรือสูญหายจากอุบัติเหตุการจราจรทางน้ำ

7.3.3 **ไม่เข้าเกณฑ์แต่สถานการณ์ดีขึ้น** ได้แก่ 1) อัตราผู้ถูกฆ่าโดยเจตนา 2) ปล้นทรัพย์ 3) จำนวนผู้เสียชีวิตจากอุทกภัย 4) จำนวนผู้เสียชีวิตจากวาทภัย และ 5) จำนวนผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุการจราจรทางบก

7.3.4 **ไม่เข้าเกณฑ์และสถานการณ์แย่ลง** ได้แก่ 1) ชิงทรัพย์ 2) ลักทรัพย์ และ 3) วิ่งราวทรัพย์

7.3.5 **ไม่เข้าเกณฑ์และสถานการณ์แสดงค่าข้อมูลเพียงปีเดียว** ได้แก่ 1) จำนวนผู้เสียชีวิต จากสึนามิ (ปี2548) และ 2) จำนวนผู้เสียชีวิตจากการก่อการร้ายหรือวินาศกรรม

7.4 **ไม่มีเกณฑ์** รวมทั้งสิ้น 2 ตัวชี้วัด ได้แก่

- ผู้ถูกจับกุมตาม พรบ.การค้าประเวณี พ.ศ. 2539 มีจำนวนสูงขึ้นมาก
- จำนวนราษฎรประสบภัยจากภัยแล้ง สถานการณ์สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

7.5 **ไม่มีค่าแสดงข้อมูลปรากฏเพื่อการวิเคราะห์** รวม 3 ตัวชี้วัด ได้แก่

- อัตราคนไทยที่ตกเป็นเหยื่อในขบวนการค้าแรงงาน
- จำนวนผู้เสียชีวิตจากภัยหนาว
- อัตราผู้เสียชีวิตหรือสูญหายจากการกระทำของรัฐ(เจ้าหน้าที่)

8. มิติที่แปด สถานการณ์ความมั่นคงของมนุษย์ด้านครอบครัว ประกอบด้วย 3 ดัชนี และ 12 ตัวชี้วัด จากการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล สรุปได้ว่า

8.1 ภาพรวม **ไม่ผ่านเกณฑ์** รวมทั้งสิ้น 8 ตัวชี้วัด ได้แก่

- อัตราสตรีที่สมรสและมีบุตรก่อนบรรลุนิติภาวะ (อายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์)
- อัตราหญิงตั้งครรภ์ไม่ได้รับการดูแลก่อนคลอดและฉีดวัคซีนครบ
- อัตราเด็กที่ถูกทอดทิ้ง
- อัตราเด็กอายุ 0-6 ปีอยู่ในสถานสงเคราะห์
- อัตราผู้พิการที่ไม่มีที่อยู่อาศัย ไม่มีผู้เลี้ยงดูและมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงชีพ
- อัตราผู้สูงอายุที่ไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่จากครัวเรือน
- จำนวนเด็กในสถานพินิจอายุต่ำกว่า 18 ปี
- อัตราการหย่าร้างต่อการสมรส

8.1.1 **ไม่ผ่านเกณฑ์แต่แนวโน้มสถานการณ์ดีขึ้น** ได้แก่ 1) อัตราหญิงตั้งครรภ์ไม่ได้รับการดูแลก่อนคลอดและฉีดวัคซีนครบ และ 2) อัตราผู้สูงอายุที่ไม่ได้รับการดูแลเอาใจใส่จากครัวเรือน

8.1.2 **ไม่ผ่านเกณฑ์และแนวโน้มสถานการณ์แย่ลง** ได้แก่ 1) อัตราผู้พิการที่ไม่มีที่อยู่อาศัย ไม่มีผู้เลี้ยงดูและมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงชีพ 2) จำนวนเด็กในสถานพินิจอายุต่ำกว่า 18 ปี และ 3) อัตราการหย่าร้างต่อการสมรส

8.1.3 **ไม่ผ่านเกณฑ์และแนวโน้มสถานการณ์ค่อนข้างคงที่** ได้แก่ อัตราเด็กที่ถูกทอดทิ้ง

8.1.4 **ไม่ผ่านเกณฑ์และแนวโน้มสถานการณ์ค่อนข้างไม่คงที่** ได้แก่ อัตราเด็กอายุ 0 - 6 ปี
อยู่ในสถานสงเคราะห์

8.1.5 **ไม่ผ่านเกณฑ์และสถานการณ์แสดงค่าข้อมูลเพียงปีเดียว** ได้แก่ อัตราสตรีที่สมรส
และมีบุตรก่อนบรรลุนิติภาวะ (อายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์)

8.2 **ไม่มีค่าแสดงข้อมูลปรากฏเพื่อการวิเคราะห์** รวม 4 ตัวชี้วัด ได้แก่

- อัตราคู่สามีภรรยาที่แต่งงานโดยไม่มีอาชีพหรือรายได้พอเพียงต่อการมีครอบครัว
- อัตราคู่สมรสที่แต่งงานโดยไม่ได้จดทะเบียนสมรส
- อัตราผู้ถูกระทำรุนแรงโดยสมาชิกในครอบครัว
- อัตราผู้ถูกละเมิดทางเพศโดยสมาชิกในครอบครัว

9. **มิติที่เก้า สถานการณ์ความมั่นคงของมนุษย์ด้านชุมชน** ประกอบด้วย 3 ดัชนี และ
4 ตัวชี้วัด จากการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล สรุปได้ว่า

9.1 **ไม่มีเกณฑ์แต่มีแนวโน้มสถานการณ์ดีขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดสามปี** รวมทั้งสิ้น 3 ตัวชี้วัด ได้แก่

- อัตราครัวเรือนที่มีคนเป็นสมาชิกกลุ่มที่ตั้งขึ้นในหมู่บ้านตำบล
- อัตราครัวเรือนที่มีคนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อเป็นประโยชน์ของชุมชนหรือท้องถิ่น
- อัตราครัวเรือนที่มีคนเข้าร่วมทำกิจกรรมสาธารณะของหมู่บ้าน

9.2 **ไม่มีค่าแสดงข้อมูลปรากฏเพื่อการวิเคราะห์** รวม 1 ตัวชี้วัด ได้แก่ อัตราผู้ตกเป็นเหยื่อ
วัฒนธรรมต่างถิ่นที่เป็นพิษ

10. **มิติที่สิบ สถานการณ์ความมั่นคงของมนุษย์ด้านเศรษฐกิจ** ประกอบด้วย 3 ดัชนี และ
10 ตัวชี้วัด จากการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล สรุปได้ว่า

10.1 ภาพรวม **ไม่ผ่านเกณฑ์** รวมทั้งสิ้น 1 ตัวชี้วัด ได้แก่

- อัตราครัวเรือนเกษตรไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง

10.1 **ไม่ผ่านเกณฑ์และสถานการณ์แย่ลง** ได้แก่ อัตราครัวเรือนเกษตรไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง

10.2 **ผ่านเกณฑ์** รวมทั้งสิ้น 1 ตัวชี้วัด ได้แก่

- ร้อยละของคนว่างงาน (มีแนวโน้มสถานการณ์ดีขึ้น)

10.3 **ไม่เข้าเกณฑ์เพราะมีการเก็บข้อมูลเป็นหน่วยบาทต่อครัวเรือนแทนอัตราร้อยละ และเป็น
รายคดียี่สิบ แจกแทนรายบุคคล ตามลำดับ โดยทั้งสองตัวชี้วัดมีแนวโน้มสูงขึ้น** รวม 2 ตัวชี้วัด ได้แก่

- อัตราหนี้สินต่อครัวเรือน (บาท/ครัวเรือน)
- จำนวนคดีที่เกิดขึ้นจากอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

10.4 ไม่มีเกณฑ์ รวมทั้งสิ้น 6 ตัวชี้วัด ได้แก่

- อัตราเกษตรกรที่ไม่มีหนี้สินเพื่อการเกษตร
- อัตราครัวเรือนที่มีเครื่องจักรในการเกษตร
- อัตราครัวเรือนที่มีที่ดินทำกิน
- อัตราผู้มีปัญหาที่ดินทำกินจากจำนวนผู้มาลงทะเบียนคนจน
- อัตราคนในครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าคนละ 20,000 บาท
- อัตราครัวเรือนมีการเก็บออมเงิน

10.4.1 ไม่มีเกณฑ์แต่สถานการณ์ดีขึ้น ได้แก่ 1) อัตราผู้มีปัญหาที่ดินทำกินจากจำนวนผู้มาลงทะเบียนคนจน 2) อัตราคนในครัวเรือนมีรายได้เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าคนละ 20,000 บาท และ 3) อัตราครัวเรือนมีการเก็บออมเงิน

10.4.2 ไม่มีเกณฑ์และสถานการณ์แย่ลง ได้แก่ 1) อัตราเกษตรกรที่ไม่มีหนี้สินเพื่อการเกษตร และ 2.) อัตราครัวเรือนที่มีที่ดินทำกิน

10.4.3 ไม่มีเกณฑ์และสถานการณ์ค่อนข้างคงที่ ได้แก่ อัตราครัวเรือนที่มีเครื่องจักรในการเกษตร

11. มิติที่สิบเอ็ด สถานการณ์ความมั่นคงของมนุษย์ด้านการเมือง ประกอบด้วย 3 ดัชนี และ 4 ตัวชี้วัด จากการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล สรุปได้ว่า

11.1 ผ่านเกณฑ์ รวมทั้งสิ้น 1 ตัวชี้วัด ได้แก่

- อัตราผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง (หากทว่ามีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องตลอดสามปี)

11.2 ไม่มีค่าแสดงข้อมูลปรากฏเพื่อการวิเคราะห์เนื่องจากไม่มีฐานข้อมูลประกอบหรือไม่มี
การเก็บข้อมูล อย่างเป็นระบบ รวม 3 ตัวชี้วัด ได้แก่

- อัตราผู้ประท้วงหรือแสดงออกทางการเมือง
- อัตราผู้เสียชีวิตจากการจลาจล
- จำนวนเงินต่อหัวประชากรที่สูญเสียเนื่องจากคอร์รัปชัน

บทส่งท้าย (Some Final Thoughts)

จากรายงานตามที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้นจะเห็นได้ว่าจากตัวชี้วัด 98 ตัวนั้นถึง 26 ตัวชี้วัดหรือเทียบเท่ากับประมาณกว่าหนึ่งในสี่ของตัวชี้วัดทั้งหมดที่ไม่ผ่านเกณฑ์ของข้อเสนอมาตรฐานเบื้องต้น มีตัวชี้วัดที่ผ่านเกณฑ์รวม 17 ตัวชี้วัด ตัวชี้วัดที่ไม่เข้าเกณฑ์ตามข้อเสนอมาตรฐานเบื้องต้นรวม 25 ตัวชี้วัด ตัวชี้วัดที่ไม่มีเกณฑ์วัดรวม 19 ตัวชี้วัด และตัวชี้วัดที่ไม่มีค่าแสดงข้อมูลประกอบการวิเคราะห์รวม 11 ตัวชี้วัดในมิติของสิ่งแวดล้อม ครอบครัวยุทธชน บุคคลเศรษฐกิจ และการเมือง ทั้งนี้ มิติที่ 8 ด้านครอบครัว นอกจากจะไม่ผ่านเกณฑ์ตามข้อเสนอมาตรฐานเบื้องต้นเกือบทั้งหมดแล้ว ปัญหาของมิติดังกล่าวคือ ไม่มีค่าแสดงข้อมูลประกอบการวิเคราะห์ จึงไม่สามารถสะท้อนภาพ

สถานการณ์และแนวโน้มของมติดังกล่าวได้อย่างครอบคลุม ส่วนอีกมิติหนึ่งที่น่าสนใจด้วยเช่นกัน คือ มิติที่ 1 ด้านสุขภาพเนื่องจากไม่ผ่านเกณฑ์ตามข้อเสนอมาตรฐานเบื้องต้นเกือบครึ่งหนึ่งของตัวชี้วัดทั้งหมดในมิติ

อีกประการหนึ่ง มีตัวชี้วัดเพิ่ม/ปรับใหม่จำนวนไม่น้อยที่ไม่สามารถปรับใช้ให้เข้ากับเกณฑ์เดิม โดยเฉพาะในมิติที่ 7 ส่วนบุคคล มากกว่าร้อยละ 50 ของตัวชี้วัดทั้งหมดในมิติ เนื่องจากมีความแตกต่างกันในวิธีการเก็บค่าแสดงข้อมูลเพื่อใช้ประกอบในการวิเคราะห์ เช่น เป็นรายคดีแทนรายบุคคล หรือเป็นหน่วยอื่น เนื่องด้วยข้อจำกัดในสถานการณ์นั้นๆ เป็นหลัก อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาตัวชี้วัดเพิ่ม/ปรับใหม่ในภาพรวม คือ ตัวที่ไม่เข้าเกณฑ์และไม่มีเกณฑ์ พบว่ามีจำนวนมากที่ต้องการการพิจารณาในการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานที่เหมาะสม

มิติด้านสุขภาพ รวมถึงสุขภาพกายและสุขภาพจิต สำหรับปัญหาสุขภาพทางกาย ประชากรของประเทศไทย มีอัตราการเจ็บป่วยและการตายจากโรคติดเชื้อและโรคระบาดที่น่าห่วงใยในปัจจุบันเพิ่มขึ้น เช่น วัณโรค มาลาเรีย โรคไข้หวัดนก โรคซาร์ส เป็นต้น ส่วนโรคที่ไม่ติดเชื้อ เช่น โรคมะเร็ง โรคหัวใจ และอื่นๆ มีสาเหตุหลายประการ ซึ่งเป็นปัจจัยที่สามารถป้องกันได้ทั้งสิ้น เช่น การขาดการออกกำลังกาย ความเครียด ภาวะทุพโภชนาการ เกี่ยวเนื่องกับมิติด้านอาหารด้วย ทั้งที่ขาดสารอาหารและการกินอาหารเกินจำเป็นจนเกิดโรคอ้วน เป็นต้น นอกจากนี้ การสูบบุหรี่ การดื่มสุรา การใช้สารเสพติดต่าง ๆ นำไปสู่ปัญหาสุขภาพที่น่าห่วงใยด้วยเช่นกัน ในปัจจุบันสังคมคนเมืองมีผลกระทบอย่างต่อสุขภาพจิตของประชากร มีผู้ป่วยเป็นโรคซึมเศร้า หดหู่ ที่นำไปสู่แนวโน้มการทำร้ายผู้อื่น ทำร้ายตนเอง และการฆ่าตัวตายเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ ประชากรในสังคมเมืองมีความเครียดสูงทั้งจากปัญหาครอบครัว สังคม และเศรษฐกิจ เมื่อประสบปัญหาและไม่สามารถหาผู้ให้คำแนะนำปรึกษาหรือรับฟังปัญหาได้ จึงแก้ไขปัญหาดังกล่าวด้วยวิธีการดังกล่าว

มิติด้านการศึกษา เป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาประเทศอย่างยิ่ง รัฐบาลมีนโยบายในการปฏิรูปการศึกษาที่ชัดเจน ดังนั้น ประชากรไทยที่จะได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง ต่อเนื่อง และเท่าเทียม จึงมีแนวโน้มที่ดีและเพิ่มมากขึ้น แต่มีข้อห่วงใยอย่างยิ่งในหลายประการ เช่น 1) ปัญหาการใช้ความรุนแรงของนักเรียน นักศึกษา ก่อนการทะเลาะวิวาทถึงขั้นก่ออาชญากรรมเพิ่มมากขึ้นและออกอาชญากรรม และปัญหาดังกล่าวยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจังและได้ผล 2) ปัญหาการล่วงละเมิดทางเพศเด็กในสถานศึกษา ทั้งจากบุคลากรทางการศึกษา คือ ครู อาจารย์ และบุคคลแปลกหน้าทางห้องสนทนา (Chat Room) มีทั้งที่ถูกปล่อยปละละเลยเพื่อทรัพย์สินและการล่วงละเมิดทางเพศ และ 3) สถานการณ์ความไม่มั่นคงใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ การทำร้ายและฆาตกรรมครูผู้บริสุทธิ์ ต้องปิดโรงเรียนชั่วคราว การเผาโรงเรียน และการก่อความไม่สงบเป็นบริเวณกว้าง ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นและครูอาจารย์เสียชีวิตและขาดกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ ครูจำนวนไม่น้อย ขอย้ายออกจากพื้นที่ ทำให้นักเรียนในจังหวัดดังกล่าว ขาดโอกาสทางการศึกษาที่เท่าเทียมกับท้องถิ่นอื่นๆ

มิติด้านศาสนาและความเชื่อ สถานการณ์ความไม่มั่นคงในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้สะท้อนภาพปัญหาสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของประเทศ รัฐบาลจึงได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการนำหลักการและคำสอนทางศาสนาของทุกศาสนาที่ค่านิยมในพระศานับถือ เช่น ศาสนาพุทธ ศาสนาอิสลาม และศาสนาคริสต์ มาใช้

เป็นแนวทางการปฏิบัติและการพัฒนาประเทศ รวมทั้งกระตุ้นเตือนให้คนไทยทุกคนคำนึงถึงวัฒนธรรมอันหลากหลายที่มีอยู่ในประเทศเพื่อลดปัญหาความแตกแยก

มิติด้านที่อยู่อาศัย สถานการณ์การอยู่อาศัยและการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ ตลอดจนสิทธิขั้นพื้นฐานของการมีที่อยู่อาศัยที่เหมาะสม สามารถบ่งบอกถึงคุณภาพชีวิตของประชากรได้ สภาพปัญหาชุมชนแออัดในเขตเมืองและที่อยู่อาศัยในเขตชนบทห่างไกล ที่ขาดระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานที่พอเพียงและเหมาะสม อีกทั้งประชาชนที่ประสบภัยธรรมชาติ เช่น คลื่นสึนามิ ทำให้ขาดแคลนที่อยู่อาศัย รัฐบาลพยายามแก้ไขปัญหาคือเคอร์รอนดังกล่าว โดยเริ่มเปิดลงทะเบียนปัญหาความเดือดร้อนเรื่องที่อยู่อาศัย กำหนดแนวนโยบายให้ประชาชนโดยเฉพาะคนจนได้มีโอกาสเป็นเจ้าของที่อยู่อาศัยที่มีคุณภาพ เช่น โครงการบ้านเอื้ออาทร บ้านมั่นคง และบ้านสำเร็จรูปแบบน็อคดาวน์ เป็นต้น

มิติด้านสิ่งแวดล้อม สถานการณ์สิ่งแวดล้อมโลกส่งผลกระทบต่อทุกประเทศ รวมถึงประเทศไทย การบุกรุกแผ้วถางป่า การทำอุตสาหกรรมหนัก ทำลายชั้นบรรยากาศของโลก และอื่นๆ นำมาซึ่งภัยพิบัติธรรมชาติต่าง ๆ เช่น ปรากฏการณ์ภาวะเรือนกระจก ปรากฏการณ์เอล นินโญ และเอล นินญา ความผันผวนของฤดูกาล เช่น อากาศร้อนจัดในทวีปยุโรป หรือหิมะตกในประเทศแอฟริกาใต้ แผ่นดินไหวต่อเนื่องในอินโดนีเซีย และคลื่นสึนามิ เป็นต้น ภัยพิบัติธรรมชาติเหล่านี้ ทวีความรุนแรงและเกิดบ่อยขึ้นกว่าในอดีตมาก ปัญหาที่ตามมาทั้งในด้านเศรษฐกิจ และสังคม คือ ประชากรโลกได้รับความเดือดร้อนแสนสาหัส ทั้งที่เสียชีวิตและบาดเจ็บบาดเจ็บขาดอาหารและที่อยู่อาศัย เกิดโรคระบาด ปัญหาเด็กกำพร้าล้นประเทศ ต้องขอความช่วยเหลือจากประชาคมโลก สำหรับประเทศไทย เกิดปรากฏการณ์ฤดูกาลผันผวน ปริมาณน้ำฝนมาก น้ำท่วมและดินถล่มในหลายพื้นที่ แนวทางแก้ไขในระยะยาว คือ การสร้างนโยบายแห่งชาติในการรักษาธรรมชาติให้กลับคืนสู่สมดุล ให้ความรู้แก่ประชาชน รมรงค์ให้ช่วยกันรักษาป่าต้นน้ำ และสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัยและที่ทำกินของตนเอง เป็นต้น

มิติส่วนบุคคล ประเด็นที่น่าห่วงใยและยังคงเป็นปัญหาที่ยังไม่ได้รับการแก้ไขให้ดีขึ้น คือ อัตราผู้เสียชีวิต บาดเจ็บและทุพพลภาพจากอุบัติเหตุและอุบัติภัยที่มีตัวเลขสูงมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ช่วงเทศกาลต่างๆ กล่าวกันว่า พอถึงหน้าเทศกาล จะมีประชากรไทยหายไปราว 1 หมู่บ้านทีเดียว ทั้งนี้ เนื่องจากอัตราการตายจากอุบัติเหตุสวดิสัยและการเมาหรือดื่มแล้วขับ สูงจนน่าตกใจ การแก้ไขโดยการรณรงค์ให้ผู้ขับขี่ ดื่มหรือเมาแล้วไม่ขับเป็นแนวนโยบายที่ดี หากแต่การจริงจังหรือการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของประชากรให้ลด ละ เลิก สุรา จะมีการรณรงค์อย่างจริงจัง มีบางหมู่บ้านที่ประชากรติดสุราเป็นจำนวนมาก หากแต่ได้รับความร่วมมือจากภาครัฐ ให้ความช่วยเหลือทางการเงินการแพทย์ อนามัย และกำลังใจแก่ผู้เข้ารับการบำบัด จนในที่สุด สามารถเลิกสุราได้ แนวประพฤติดังกล่าว ควรนำไปปรับใช้ และพัฒนาขึ้นเป็นแนวนโยบายแห่งชาติเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น สิ่งที่น่าห่วงใยเป็นอย่างยิ่งในมิตินี้ คือ ประเด็นเรื่องความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน จากสื่อต่างๆ ที่มีการนำเสนอข่าวการก่ออาชญากรรม ประทุษร้ายโดยต่อทรัพย์และร่างกาย การข่มขืนกระทำชำเราให้เห็นอยู่อย่างต่อเนื่อง บางคดีเป็นคดีสะเทือนขวัญที่อาชญากรกระทำการด้วยความอุกอาจ

และไม่เกรงกลัวต่อกฎหมายบ้านเมือง มีหลายปัจจัยที่เป็นมูลเหตุที่ก่อให้เกิดคดียังกล่าว ทั้งปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม เช่น ความยากจน การว่างงาน และขาดรายได้ยังชีพ ความพึงเพื่อต่อวัตถุนิยม รวมถึงแพชชันการแต่งกายที่ล่อแหลม เป็นต้น แนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าว ควรได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นการสร้างงานและกระจายรายได้ การพัฒนาฝีมือแรงงานและเน้นการจ้างงานไปยังชุมชนให้ทั่วถึง การปลูกฝังค่านิยมในการประกอบสัมมาอาชีพ และความเป็นอยู่อย่างพอเพียงตามแนวพระราชดำริ และค่านิยมของกุลสตรีไทย โดยขอความร่วมมือจากผู้ที่เป็นต้นแบบ เช่น ดารา นักร้อง นักแสดง ที่เด็กสาววัยรุ่นนิยมเลียนแบบ ให้เป็นตัวอย่างที่ดีในเรื่องการแต่งกาย เป็นต้น

มิติด้านครอบครัว สำหรับประชากรที่มีการศึกษาน้อยมีแนวโน้มที่จะมีครอบครัวโดยที่ยังไม่มีความพร้อมด้านอาชีพ หรือมีรายได้เพียงพอต่อการมีครอบครัวผลที่ตามมาคือ การตั้งครภักโดยไม่ได้รับการดูแลที่เหมาะสม ทารกเกิดพิการหรือมีสุขภาพอ่อนแอและกลายเป็นภาระของครอบครัว หรือปัญหาการทำแท้งบุตรนอกสมรส หรือทอดทิ้งเด็กในสถานสงเคราะห์ต่างๆ หลายครอบครัวแตกแยก ซึ่งบางครอบครัว พ่อแม่ต้องไปหาเงินต่างถิ่น และฝากลูกให้เป็นภาระเลี้ยงดูของญาติผู้ใหญ่ อดอยาก ขาดแคลน เพราะผู้สูงอายุมักเป็นผู้ไม่มีรายได้และยากจน ถูกทารุณกรรม ถูกล่วงละเมิดทางเพศ จากญาติและผู้ใกล้ชิด กลายเป็นปัญหาสังคมที่ต่อเนื่อง แนวทางแก้ไข ต้องให้ความรู้แก่ประชาชนในการสร้างครอบครัวคุณภาพ การวางแผนครอบครัวให้มีขนาดเล็ก ที่สามารถรับผิดชอบได้ดีและทั่วถึง มีความรักความอบอุ่นในครอบครัว ปลูกฝังค่านิยมรักครอบครัว ไม่ล่าส่อน อันอาจนำไปสู่การติดเชื่อเอดส์ได้ รวมทั้งดูแลให้ความเอาใจใส่ต่อผู้สูงอายุ ผู้พิการ และสมาชิกทุกคนในครอบครัวให้มีความสุข

มิติด้านชุมชน การพัฒนาสภาพของหมู่บ้านหรือชุมชนเป็นสิ่งจำเป็นอย่างเร่งด่วน นอกเหนือจากการพัฒนาด้านสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน สวัสดิการของชุมชน และชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน การเปิดโอกาส และผลักดันให้สมาชิกในชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมกับกิจกรรมของชุมชนหรือท้องถิ่น ซึ่งเป็นการกำหนดนโยบายในการพัฒนาที่มาจากความต้องการที่แท้จริงของท้องถิ่น อนึ่ง แนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน ต้องมุ่งเน้นการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาให้มากขึ้น ภายใต้อุปสรรคเศรษฐกิจพอเพียงมิใช่ช้อยกับแนวคิดทุนนิยมของชาติตะวันตก เพื่อก้าวสู่การเป็นผู้นำของการพัฒนา มิใช่เป็นผู้ตามกระแสของโลกที่ผันผวน เราสามารถดำรงไว้ซึ่งจิตวิญญาณและเอกลักษณ์ของชุมชน ให้รอดพ้นจากการถูกรอบงำโดยกระแสวัฒนธรรมโลกในยุคเศรษฐกิจทุนนิยม เช่น การบริโภคอย่างฟุ่มเฟือย การเสพติดเทคโนโลยี การเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในสังคมไทย เป็นต้น

มิติด้านเศรษฐกิจ มีความสัมพันธ์ต่อมิติด้านการเมือง โดยเฉพาะมีความผันผวนที่น่าจับตามองอย่างใกล้ชิด ประกอบด้วยปัจจัยทั้งในและนอกประเทศ เช่น สงครามตะวันออกกลาง ราคาน้ำมันของโลกที่พุ่งทะยานอย่างไม่หยุดยั้งและไม่มีความคงที่ ส่งผลกระทบอย่างยิ่งต่อประเทศผู้นำเข้าน้ำมัน เช่น ประเทศไทย ภาวะความขาดเสถียรภาพทางการเมือง ความขัดแย้งทางการเมือง และความคิดของกลุ่มต่างๆ ในประเทศ สถานการณ์ความไม่มั่นคงใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ภาวะการฉกฉวยผลประโยชน์ของโรคไข้หวัดนก เป็นต้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อประชากรของประเทศ และนักลงทุนจากต่างประเทศ หากยังไม่มีมาตรการแก้ไขให้ลุล่วงไป

โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัจจัยภายในประเทศ ที่ส่งผลกระทบต่อประชากรของประเทศไทยโดยรวม คงเป็นการยากที่ประเทศไทยจะพร้อมก้าวเข้าแข่งขันในเวทีโลกได้

ปัญหาหลักของการเขียนรายงานสถานการณ์ความมั่นคงของมนุษย์ ระดับประเทศ ประจำปี 2549 เริ่มจากการเป็นพหุมิติ (Multi-Orientations) ขององค์ประกอบของความมั่นคงของมนุษย์ที่มีความซับซ้อน และในแต่ละมิติเองมีองค์ประกอบของดัชนีและตัวชี้วัดย่อยที่แตกต่างกันไป ในสายของสังคมศาสตร์นั้น การกำหนดเกณฑ์ในการประเมินข้อมูล เช่น การกำหนดข้อเสนอมาตรฐานเบื้องต้นในการวัดปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมเป็นเรื่องที่ค่อนข้างท้าทาย และอาจถูกกระทบโดยปัจจัยเอื้อและปัจจัยเสี่ยงต่างๆ เกิดขึ้นในสังคมไทย และสังคมโลกอยู่ตลอดเวลา รวมทั้งปัญหาในการเก็บข้อมูลหรือไม่มีการแสดงค่าข้อมูลประกอบการวิเคราะห์ เนื่องจากไม่มีฐานข้อมูลหรือการขาดความเป็นรูปธรรมของข้อมูล หรือไม่มีการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ เช่น อัตราผู้ตกเป็นเหยื่อวัฒนธรรมต่างถิ่นที่เป็นพิษ อัตราผู้ประท้วงหรือแสดงออกทางการเมือง อัตราผู้เสียชีวิตจากการจราจล จำนวนเงินต่อหัวประชากรที่สูญเสียเนื่องจากคอร์รัปชัน เป็นต้น ดังนั้น รายงานฉบับนี้จึงเป็นความพยายามที่จะนำแนวคิดความมั่นคงของมนุษย์มาปรับใช้ให้เข้ากับสังคมไทย และมีวัตถุประสงค์หลักในการแสดงสถานการณ์ความมั่นคงของมนุษย์แบบตัดขวาง ที่สามารถสะท้อนให้เห็นภาพรวมของคุณภาพชีวิตและภัยคุกคามของคนไทยในประเทศไทย ซึ่งเป็นประเทศกำลังพัฒนาที่มีรายได้และการพัฒนาคนในระดับปานกลาง และเป็นที่น่าสังเกตว่า คุณค่าและประโยชน์ที่แท้จริงของรายงานสถานการณ์ฉบับนี้อยู่ที่ความหลากหลายของดัชนีและตัวชี้วัดในแต่ละมิติ ที่สามารถสะท้อนภาพรวมของสถานการณ์โดยสังเขป อย่างไรก็ตาม เครื่องมือชุดนี้ยังต้องการการปรับปรุงพัฒนาพัฒนาต่อยอด เพื่อให้สามารถเป็นเครื่องมือสำคัญในการประเมินสถานการณ์ความมั่นคงของมนุษย์ในบริบทประเทศไทย เพื่อให้เกิดฐานข้อมูลต่อเนื่อง และสอดคล้องกับแผนกลยุทธ์ของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และยุทธศาสตร์ชาติที่เน้นการพัฒนาคนเป็นจุดศูนย์กลางของการพัฒนาอย่างยั่งยืน

กล่าวได้ว่า แนวโน้มของสถานการณ์ความมั่นคงของมนุษย์ในประเทศไทยนั้น มีความเป็นไปได้สูงที่จะเป็นความจำเป็นที่จะมีการปรับคำจำกัดความของความมั่นคงอย่างต่อเนื่อง (Redefining) เพื่อให้เข้ากับภาวะการณ์ของภัยคุกคามใหม่ๆที่เกิดขึ้นในสังคมไทยและสังคมโลก ประเด็นที่อาจได้รับการพิจารณาว่า เป็นความท้าทายของภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ๆที่อาจทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนมิติ ดัชนี และตัวชี้วัดของเครื่องมือชุดนี้ เช่น ความมั่นคงด้านระบาดวิทยา ปัญหาไข้หวัดนกที่ก่อให้เกิดผลเสียหายทางเศรษฐกิจและกระทบต่อความมั่นคงของชาติโดยรวม ความมั่นคงด้านสารสนเทศ ความมั่นคงด้านชาติพันธุ์ เป็นต้น ที่สำคัญ การมองภาพรวมของสถานการณ์โลกมีส่วนสำคัญอย่างมากต่อการวิเคราะห์สถานการณ์ในมิติต่างๆ เช่น ประเด็นของสุขภาพที่ทางสหประชาชาติ ถือว่าเป็นภัยคุกคามที่น่ากลัวที่สุดต่อความมั่นคงของมนุษย์ (Greatest Threats to Human Security) แม้จะมีความก้าวหน้าทางการแพทย์ในช่วงสามทศวรรษที่ผ่านมา แต่โรคที่ร้ายแรง เช่น เอชไอวี โรค มาเลเรีย อหิวาตกโรค ยังคงเป็นภัยคุกคามในประเทศต่าง ๆ รวมทั้งประเทศไทย อีกทั้งยังมีโรคชนิดใหม่ ๆ เกิดขึ้น เช่น อีโบลา และซาร์ส เป็นต้น ในประเด็นทางด้านเศรษฐกิจการเมือง นับว่า มีผลกระทบทางตรงและทางอ้อมอ้อมกับสถานการณ์ความมั่นคงของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นประเด็นของสิทธิบัตรทางการพาณิชย์

การเปิดการค้าเสรี ตลอดจนการผลักดันให้ประเทศกำลังพัฒนาลงทุนเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศทั้งในด้านโครงสร้างพื้นฐาน การผลิตเพื่อทดแทนการนำเข้า การเปลี่ยนการเกษตรให้เป็นเพื่อการส่งออก ที่ก่อให้เกิดการกีดกันขนาดใหญ่ ปัญหาการก่อการร้าย ปัญหาการบริโภควัฒนธรรมต่างชาติ ล้วนเป็นประเด็นที่ควรให้ความสนใจในการนำไปปรับดัชนีและตัวชี้วัดให้มีความทันสมัย ทันเหตุการณ์และเข้าถึงท้องถิ่นด้วย

4.2 แนวโน้มสถานการณ์ความมั่นคงของมนุษย์ภายใต้กรอบของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 (2550-2555)

การทบทวนวรรณกรรมในบทที่สอง หลักการของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 เน้นการสร้าง “สังคมที่เข้มแข็ง มีคุณภาพ” โดยยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาโดยเน้นการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม การยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียงและการให้ความสำคัญกับการสร้างภูมิคุ้มกันให้สังคมไทย โดยผ่านการพัฒนาทุนทางสังคม ทุนทางเศรษฐกิจและทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมี 9 ยุทธศาสตร์หลักที่เกี่ยวข้องกับงานด้านความมั่นคงของมนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อม ได้แก่ 1) การจัดการความยากจน 2) การพัฒนาคนและสังคมที่มีคุณภาพ 3) การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจที่มีความสมดุล 4) การบริหารทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 5) การพัฒนาเศรษฐกิจกับต่างประเทศ 6) การพัฒนากฎหมายและส่งเสริมการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี 7) การส่งเสริมประชาธิปไตยและกระบวนการประชาสังคม 8) การรักษาความมั่นคงของรัฐ และ 9) การรองรับการเปลี่ยนแปลงและพลวัตของโลก จะเห็นว่ายุทธศาสตร์ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ของประเทศไทยนี้ มีความสอดคล้องกับปฏิญญาสหประชาชาติ (Millennium Declaration) แห่งสหประชาชาติที่ประกาศใช้ในปี 2548 ที่วางเป้าหมายหลักแปดประการแห่งการพัฒนาของยุคศตวรรษที่ 21 หรือ (Millennium Development Goals or MDG) สำหรับปี ค.ศ. 2015 หรือ ปี 2558 ที่เน้นการจัดภัยคุกคามทั้งในระดับในประเทศและต่างประเทศ เช่น แผนการกำจัดความยากจน ความหิวโหยเรื้อรังและภาวะทุพโภชนาการ การได้รับผลสัมฤทธิ์ในเรื่องการศึกษาระดับพื้นฐานทั่วโลก การส่งเสริมการเท่าเทียมกันทางเพศ สภาพและการส่งเสริมการได้มาซึ่งอำนาจของสตรี การพัฒนาสุขภาพหญิงตั้งครรภ์ การต่อสู้กับโรค HIV/AIDS โรคมาลาเรีย และโรคอื่น ๆ การสร้างความเชื่อมั่นในเสถียรภาพทางสิ่งแวดล้อม การเข้าถึงแหล่งน้ำดื่มที่ปลอดภัยและระบบสาธารณสุขด้านการขับถ่าย (Sanitation) และที่สำคัญ การพัฒนาความร่วมมือ/พันธมิตรในระดับโลกในการพัฒนามนุษย์ มีการปฏิรูปความช่วยเหลือและการค้าที่มีข้อตกลงหรือเงื่อนไขปฏิบัติพิเศษ โดยเฉพาะสำหรับประเทศยากจนที่สุด (Least Developed Countries) ทั้งนี้ เพื่อให้ได้มาซึ่งการพัฒนาทางด้านความมั่นคงของมนุษย์อย่างยั่งยืน และเพื่อให้สอดคล้องกับสัจยบันที่นานาประเทศได้ร่วมกันรับรองวาระความมั่นคงของมนุษยชาติ นับว่าเป็นเรื่องจำเป็นที่ภายใต้กรอบของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 รัฐบาลไทยควรเร่งวางกลยุทธ์ในการเสริมสร้างความมั่นคงทั้งด้านการเมือง ทหาร และความมั่นคงด้านมนุษย์ให้ควบคู่กันไปอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ตามกรอบของทวินิยมภายใต้กรอบของการพัฒนาที่ยั่งยืน มิฉะนั้น อาจเกิดเกลียวโค้งลงของพลวัตของความรุนแรงและความโกลาหล (Downward Spirals of Violence and Chaos) ในสังคม หากรัฐละเลยความมั่นคงด้านใดด้านหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นด้านการเมืองการทหารหรือความมั่นคงด้านมนุษย์ ทั้งนี้ ความมั่นคงทางด้านการทหาร รัฐควรส่งเสริมการเปิดกว้าง ความโปร่งใส และความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกที่ร่วมรับรองประเด็นความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อการสร้างเวทีหารือเพื่อความร่วมมือด้านความมั่นคงทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

(The short-termed and long-termed Forum for Security Cooperation) รวมทั้ง การกำหนดนโยบายแห่งชาติที่เน้น การใช้มาตรการสร้างความไว้วางใจ (Confidence and Security Building Measures) ระหว่างกลุ่มประเทศ ต่างๆ ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาโดยมีสหประชาชาติเป็นแกนนำ รวมทั้งการกำหนดนโยบายที่มุ่งสร้างความ ความเข้มแข็งให้กับภาคพลเมืองหรือภาคประชาชนกับนโยบายเชิงป้องกัน (Preventive) โดยการสร้างความ ตระหนักรู้ถึงภาวะของความมั่นคงและความไม่มั่นคงต่างๆ ในสังคม รวมทั้งนโยบายการเมืองที่เน้นการสร้าง ความเข้าใจ (insights) ของขอบเขตปรัชญาการปกครองและการศึกษาว่าด้วยประเด็นเรื่องความมั่นคงที่ เปลี่ยนแปลงให้เข้ากับยุคสมัยและความต้องการของท้องถิ่น

รัฐบาลไทยควรส่งเสริมความร่วมมือทางด้านมนุษย์ที่ครอบคลุมประเด็นเรื่องการปกป้องสิทธิ มนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน การส่งเสริมหลักเกณฑ์ทางกฎหมาย การเสริมสร้างและการพัฒนาสถาบัน ประชาธิปไตย โดยอาจพิจารณาติดตามความก้าวหน้าของการขับเคลื่อนของกลุ่มประเทศที่สนใจด้านประเด็น ความมั่นคงอย่างจริงจัง เช่น กลุ่ม OSCE ของสหพันธรัฐยุโรป (ตามที่ได้กล่าวถึงในบทที่สอง) และได้ใช้สารสนเทศดังกล่าว เป็นแนวทางหรือตัวอย่างสำหรับประเทศไทย เช่น ในการจัดตั้งกลไกเพื่อส่งเสริมพันธกรณีของประเทศสมาชิก ในการดำเนินการตามหลักการของกลุ่มที่มุ่งส่งเสริมและสร้างเครือข่ายทางด้านการความมั่นคงของประเทศและ ของมนุษย์ของกลุ่ม OSCE เช่น สำนักงานสถาบันประชาธิปไตยและสิทธิมนุษยชน (Office for Democratic Institutions and Human Rights) ที่เน้นการขับเคลื่อนอุดมการณ์ด้านประชาธิปไตยและการรับรองสิทธิมนุษยชน และข้าหลวงใหญ่ด้านชนกลุ่มน้อยแห่งชาติ (High Commissioner on National Minorities) เน้นงานที่เกี่ยวข้อง กับความเป็นพหุนิยมทางวัฒนธรรมของชาติต่างๆ และการรับรองสิทธิที่เท่าเทียมโดยเน้นการจัดการเลือก ปฏิบัติต่อชนกลุ่มน้อยในสังคมต่างๆ ในทุกด้านของชีวิต รวมทั้งประเด็นที่ท้าทายพิเศษ เช่น กลุ่มสตรี กลุ่ม เด็กและเยาวชน กลุ่มผู้สูงอายุ กลุ่มผู้ด้อยโอกาส เช่น คนพิการในสังคม (ข้อมูลปรากฏในบทที่ 2) เป็นต้น ภายใต้กรอบความมั่นคงทางการเมืองและการทหาร และความมั่นคงของมนุษย์นั้น ควรมีการส่งเสริมความ ร่วมมือในด้านอื่นๆ ที่เป็นวาระสากลอย่างจริงจัง ได้แก่ การจัดทำนโยบายเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมที่เน้น ความร่วมมือด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมกับนานาอารยประเทศ เนื่องจากความร่วมมือในประเด็นดังกล่าว ช่วยเสริมสร้างบรรยากาศทางสังคมการเมือง (Socio-political Tone) ที่เกื้อกูลต่อสันติภาพ ความมั่งคั่ง และ เสถียรภาพทั้งในภูมิภาคและในโลก ทั้งนี้ รัฐบาลไทยควรกำหนดขอบเขตของความร่วมมือด้านนี้ เช่น การติดตาม (monitor) การเฝ้าระวังภัย (surveillance) และการประมวลข้อมูลของพัฒนาการด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม ในประเทศเพื่อเตือนภัย หากมีภาวะวิกฤตต่างๆ หรือสถานการณ์ทั้งด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม ที่มีแนวโน้ม ที่จะนำไปสู่ภัยพิบัติหรือความขัดแย้งพร้อมการกำหนดวาระฉุกเฉินแห่งชาติ

4.3 ข้อเสนอแนะ

การจัดทำรายงานสถานการณ์ความมั่นคงของมนุษย์ ระดับประเทศ ประจำปี 2549 โดยกระทรวง การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐระดับกระทรวง สำนักงาน/กรม นับเป็น

ความพยายามในการพัฒนาชุดเครื่องมือในการประเมินผลของสถานการณ์ความมั่นคงของมนุษย์ในประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพ และสามารถสะท้อนภาพของสถานการณ์แบบตัดขวาง (Cross-sectional) ของประเทศ ทั้งนี้ เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตที่ดีของคนไทยทุกคนเพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีอิสระและมีศักดิ์ศรีของมนุษย์อย่างเท่าเทียมกัน จึงมีข้อเสนอแนะรวม 5 ประการ ดังนี้

ประการที่หนึ่ง ควรมีการจัดทำรายงานสถานการณ์ โดยแบ่งระดับของรายงานสถานการณ์ ออกเป็นสามระดับ ได้แก่ 1) ระดับงานกรณีศึกษาเจาะลึกเฉพาะมิติที่ซับซ้อน มีความหลากหลาย เป็นปัญหาเรื้อรัง และส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของมนุษย์ในระยะยาว หรือเป็นประเด็นร้อนของประเทศในขณะนั้น โดยไม่ถูกกำหนดโดยเงื่อนไขเวลาของการจัดทำรายงาน 2) รายงานภาพรวมสถานการณ์ของประเทศแบบสรุปบทสังเคราะห์ประจำปี และ 3) รายงานการประมวลสถานการณ์ของความมั่นคงของมนุษย์ระดับประเทศ ทุกๆ 5 ปี พร้อมทั้งรายงานการศึกษาการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากรและความเชื่อมโยงของประเด็นประชากรและความมั่นคง เพราะการเปลี่ยนแปลงของลักษณะประชากรศาสตร์มีลักษณะเป็นพลวัตรของสภาพ (Dynamism of Conditions) เช่น อายุขัยที่เพิ่มขึ้น อัตราการทำงาน การเติบโตของประชากรเมือง การใช้ทรัพยากร การแพร่ของโรคติดต่อ ทั้งนี้ เพื่อให้เอื้อต่อการกำหนดและประเมินแผนพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจแห่งชาติทุกฉบับ ที่สำคัญ ในรายงานดังกล่าวควรมีบทสรุปว่าด้วยความท้าทายของภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ๆ ในด้านต่างๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมไทย เช่น ด้านสิ่งแวดล้อมและภัยพิบัติ ด้านระบาดวิทยา (Security Epidemiology) ด้านสารสนเทศ ด้านวัฒนธรรมและชาติพันธุ์ ด้านอาชญากรรมข้ามชาติ ด้านพลังงาน ด้านภูมิรัฐศาสตร์ (Geopolitics) ตลอดจนภัยที่เกิดจากการดำเนินนโยบายทางการเมืองของประเทศมหาอำนาจ เป็นต้น

ประการที่สอง ควรมีการพัฒนาต่อยอดของการกำหนดข้อเสนอมาตรฐานเบื้องต้นในมิติต่างๆ ให้มีมาตรฐานและเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ที่สำคัญ ได้รับการพัฒนาเป็นข้อเสนอพื้นฐานที่สามารถสะท้อนให้เห็นประเด็นความไม่มั่นคงของสังคมได้อย่างถูกต้อง หรือมีความคลาดเคลื่อนน้อยที่สุด เช่น ประเด็นความไม่มั่นคงทางอาหาร ทางเศรษฐกิจ อาชีพและรายได้ หรือแม้ในมิติ ดัชนี หรือตัวชี้วัดที่มีขาดความชัดเจนหรือมีความเป็นนามธรรมสูง เช่น การละเมิดสิทธิมนุษยชน ความขัดแย้งทางชาติพันธุ์และศาสนา การตกเป็นเหยื่อของวัฒนธรรมต่างถิ่น เป็นต้น

ประการที่สาม ควรมีการทบทวนมิติ ดัชนี และตัวชี้วัดหรือองค์ประกอบความมั่นคงของมนุษย์ ให้เข้ากับสถานการณ์ของประเทศและของโลกเชิงกลยุทธ์เป็นระยะ ทั้งนี้ มิติที่เป็นหลักหรือแก่นของวาระความมั่นคงของมนุษย์ตามกรอบสากลของโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ ยังคงต้องปรากฏอย่างต่อเนื่องบนปรัชญาความมั่นคงของมนุษย์ ได้แก่ องค์ประกอบความมั่นคงของมนุษย์ทั้ง 7 ด้าน ตามข้อกำหนดของสหประชาชาติประกอบด้วย องค์ประกอบทางด้านสุขภาพ ด้านอาหาร สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ บุคคล ชุมชน และการเมือง และในอนาคตข้างหน้า ควรมีการจัดทำสรุปดัชนีทางสังคมให้มีเพียง 3 – 4 ตัว ที่มีการมองภาพให้ลึกลงไป และมีลักษณะเป็นสื่อ สามารถบ่งบอกถึงลักษณะความมั่นคงของสังคมไทยตามกรอบสากล

รวมทั้งการพยากรณ์ทางสังคมได้ในอนาคต หรือสามารถเป็นดัชนีและตัวชี้วัดที่มีความเป็นปฏิสัมพันธ์กัน มีการต่อยอดในลักษณะ Base line ของการพัฒนาข้างหน้า มีลักษณะเป็นภาพรวมของ 11 มิติตามที่ได้กล่าวมาแล้ว และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับดัชนีและตัวชี้วัดในมิติใด ควรมีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนที่สามารถผลักดันเรื่องตัวชี้วัดเข้าสู่วาระแห่งชาติ ก่อให้เกิดความก้าวหน้าของความมั่นคงของมนุษย์ในประเทศไทย

ประการที่สี่ มีการจัดตั้งคณะกรรมการการดูแลรับผิดชอบการดำเนินการและประเมินผลของงาน ความมั่นคงของมนุษย์ที่มาจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อทำงานร่วมกับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งร่วมกันกำหนดยุทธศาสตร์แห่งการพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์หรือแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาประเด็นความมั่นคงของมนุษย์และการวิเคราะห์ความไม่มั่นคงของมนุษย์ตามกระแสโลกาภิวัตน์ ได้แก่ 1) ความผันผวนทางการเงินและความไม่มั่นคงทางเศรษฐกิจ 2) ความไม่มั่นคงทางอาชีพและรายได้ 3) ความไม่มั่นคงทางสุขภาพ 4) ความไม่มั่นคงทางวัฒนธรรม 5) ความไม่มั่นคงส่วนบุคคล เช่น การเผชิญกับอาชญากรรม การค้ายาเสพติดและการค้ามนุษย์ 6) ความไม่มั่นคงทางสิ่งแวดล้อม และ 7) ความไม่มั่นคงทางการเมืองและชุมชน ที่อาจก่อให้เกิดความตึงเครียดทางสังคม เช่น สงครามระหว่างประเทศและสงครามกลางเมือง อันก่อผลกระทบต่อเสถียรภาพทางการเมือง และความเป็นปึกแผ่นของชุมชน นอกจากนี้ คณะกรรมการชุดดังกล่าวควรปฏิบัติภารกิจหลักในการบริการวิชาการสู่ชุมชนโดยการจัดทำโครงการสัมมนาหรือประชุมเพื่อหารือหรือแก้ไขปัญหาคความมั่นคงของมนุษย์ในทุกมิติอย่างต่อเนื่อง และเป็นระบบ รวมทั้งการหารือกับหน่วยงานต่างๆ ที่มีชุดเครื่องมือของตนเอง ในการวัดคุณภาพชีวิตในการจัดทำเครื่องมือกลางเชิงบูรณาการ เพื่อใช้ในการวัดสถานการณ์ความมั่นคงของมนุษย์ของประเทศไทยโดยเฉพาะ

ประการที่ห้า ส่งเสริมการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีในภารกิจของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รวมทั้งการณรงค์หาทุนสนับสนุนการดำเนินงานของกระทรวง นอกเหนือจากงบประมาณที่ได้รับการจัดสรรจากรัฐ อาทิ การจัดทำนิทรรศการสัญจร (Roadshow) ของงานด้านความมั่นคงของมนุษย์ รวมทั้งการเผยแพร่ให้สาธารณชนรู้จัก เข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญของประเด็นความมั่นคงของมนุษย์ เป็นต้น

บทความพิเศษส่งท้าย

เรื่อง สถานการณ์ความมั่นคงโลก ภูมิภาคและประเทศไทย

โดย นาวาเอกไกรสร กาญจนলেখกะ อดีตอาจารย์กองทัพเรือชั้นสูง

สถานการณ์ความมั่นคงของโลกและภูมิภาค

ความเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลกและภูมิภาค นับตั้งแต่ต้นทศวรรษ 2000 มาจนถึงปัจจุบันนี้ เกิดจากผลกระทบจากความเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ เมื่อสิ้นสุดสงครามเย็น (Cold War) ระหว่างปี ค.ศ. 1989 ถึงต้นทศวรรษ 1990 นักความสัมพันธ์ระหว่างประเทศส่วนใหญ่ยอมรับว่า มีการเปลี่ยนแปลงอย่างลุ่มลึก (Profound Transformation) เกิดขึ้นหลายอย่าง เช่น การล่มสลายของลัทธิคอมมิวนิสต์ในยุโรปตะวันออก การล่มสลายของสหภาพโซเวียต การสิ้นสุดขององค์การสนธิสัญญาออสเตรีย-ฮังการี (Warsaw Pact) การรวมเยอรมนีเข้าด้วยกัน และการสิ้นสุดนโยบายเหยียดผิวในแอฟริกาใต้ เหตุการณ์ต่างๆ เหล่านี้ ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงความมั่นคงโลกและภูมิภาคในทศวรรษ 2000 เป็นต้นมา เป็นการก้าวเข้าสู่ยุคใหม่ (New Age) ของระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศที่ส่งผลกระทบความมั่นคงโลกและภูมิภาคต่างๆ เช่น การแพร่ขยายความรุนแรงของภัยคุกคามจากกลุ่มโจรก่อการร้ายระหว่างประเทศ (Terrorism) กลุ่มต่างๆ ที่แตกสาขาเชื่อมโยงการปฏิบัติการก่อการร้ายในระดับโลกและภูมิภาคมากขึ้น เช่น กลุ่มอัลเคดาร์ ฮามาส อิสบอฮาร์ เป็นต้น ทำให้โลกและภูมิภาคยังขาดความมั่นคงปลอดภัย เห็นได้จากการถล่มตึกเวิลด์เทรดและเพนตากอนของสหรัฐอเมริกา การลอบวางระเบิดในอิรักและชนวนก่อสงครามระหว่างอิสราเอลกับเลบานอนในปัจจุบัน นอกจากนี้ ยังมีความขัดแย้งทางเชื้อชาติและชุมชน (Ethnic and Communal Conflicts) ที่ขยายไปทั่วโลกที่เรียกว่าการปะทะกันของอารยธรรม (Clash of Civilization) ที่เริ่มเห็นได้จากความขัดแย้งทางเชื้อชาติพันธุ์ในยูโกสลาเวีย ทำให้เกิดสงครามกลางเมืองหลายปี นอกจากนี้ ยังเกิดความขัดแย้งรุนแรงระหว่างโลกมุสลิมและคริสเตียน โดยมีชนวนจากโจรก่อการร้ายมุสลิมกับฝ่ายอิสราเอลและสหรัฐฯ ที่เป็นคริสเตียน เราจะเห็นความขัดแย้งและการต่อสู้ของสาธารณรัฐปกครองตนเองเซเชน (เซเชเนีย อิซเคเรีย ดินแดนทางตะวันตกเฉียงใต้ของรัสเซียในเขตเทือกเขาคอเคซัสที่ประกาศตัวเป็นเอกราชในนาม “สาธารณรัฐเซเชนแห่งอิซเคเรีย” ซึ่งผู้นำรัสเซียพยายามปราบปรามอยู่ในขณะนี้)

นอกจากปัญหาความขัดแย้งทางชาติพันธุ์ในดินแดนภูมิภาคต่างๆ สันติภาพโลกยังเปราะบางเนื่องจากปัญหาการแพร่กระจายอาวุธนิวเคลียร์ไปยังภูมิภาคต่างๆ ของโลก เป็นผลการล่มสลายและการแยกตัวของสาธารณรัฐต่างๆ ในสหภาพโซเวียต ทำให้อาวุธนิวเคลียร์จำนวนมากของโซเวียตที่ยังมีอยู่ในสาธารณรัฐต่างๆ แพร่กระจายออกไปจากการซื้อขายเพื่อความอยู่รอดทางเศรษฐกิจ ทำให้อาวุธนิวเคลียร์เหล่านี้อาจตกไปอยู่ในความครอบครองของรัฐที่มีพฤติกรรมอันธพาลหรือรัฐเถื่อน (Rogue State) หรือกลุ่มโจรก่อการร้ายที่อาจใช้อาวุธนิวเคลียร์เป็นเครื่องมือต่อรองทางการเมืองระหว่างประเทศ ทำให้โลกและภูมิภาคต่างๆ ไม่มีความมั่นคงปลอดภัย โดยเฉพาะรัฐที่สหรัฐฯ ประกาศว่าเป็นแกนแห่งความชั่วร้าย (Devil Axis หรือ Axis of Devil) เช่น อิรัก อิหร่าน เกาหลีเหนือ เป็นต้น

สหรัฐอเมริกา กลายเป็นประเทศที่มีศักยภาพทางการทหารและอาวุธสูงสุดในโลกนับตั้งแต่สิ้นสุดสงครามเย็น ได้ประกาศระเบียบโลกใหม่ (New World Order) เพื่อรณรงค์ปราบปรามลัทธิก่อการร้าย รวมทั้งการจัดการกับประเทศที่เป็นแกนแห่งความชั่วร้ายอย่างจริงจัง แม้ว่าจะประกาศนโยบายว่าจะไม่มีการใช้กำลังทหารเข้าแก้ไขปัญหาของเหตุการณ์หรือวิกฤตการณ์ของโลกโดยตรง แต่จะใช้บทบาทใหม่ของสหประชาชาติที่จะปฏิรูปใหม่ เพื่อใช้กลไกของการปฏิบัติการร่วมกัน (Collective Action) ของสหประชาชาติ เข้าจัดการกับปัญหาวิกฤตการณ์ต่างๆ ที่มีขนาดใหญ่ระดับโลก โดยมีสหรัฐฯ เป็นผู้นำ ภายใต้ร่มเงาของสหประชาชาติในการปฏิบัติการทางทหารร่วมกัน ในทศวรรษ 2000 เป็นต้นมา ได้เกิดการแพร่กระจายของกระบวนการโลกาภิวัตน์ (Globalization) ขึ้นทั่วโลก ทั้งทางด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจและวัฒนธรรม โลกาภิวัตน์เป็นกระบวนการที่หน่วยงานต่าง ๆ ที่เคยกระจุกตัวหรือรวมศูนย์อยู่กับรัฐ กระจายตัวไปสู่โครงสร้างความสัมพันธ์กับตัวแสดงที่มีความแตกต่าง เช่น บริษัทข้ามชาติระหว่างประเทศ (Multinational corporations) ซึ่งเป็นตัวแสดงที่ไม่ใช้รัฐที่ปฏิบัติการอยู่ในระดับโลกทำให้รัฐที่เคยใช้อำนาจอธิปไตยตามปกติต้องสูญเสียการควบคุมกระบวนการดังกล่าว และผลลัพธ์ของมันที่จะเกิดขึ้น โลกาภิวัตน์ทางเศรษฐกิจ ทำให้ตัวแสดงหลักสำคัญของเศรษฐกิจหันไปรวมตัวกันในระดับโลก เช่น การสร้างตลาดโดยเฉพาะตลาดการเงิน และทุนในระดับโลกโดยมีพันธมิตรที่สำคัญ คือ บริษัทข้ามชาติเป็นตัวแทนที่สำคัญในการสร้างโลกาภิวัตน์ในการผลิต ด้วยเหตุนี้ ทุน ผู้ประกอบการต่าง ๆ จึงเคลื่อนย้ายจากรัฐไปสู่ระดับโลกได้อย่างเสรีปราศจากการควบคุมจากรัฐ แบบแผนการอุปโภคและบริโภคของคนในรัฐจะเปลี่ยนไปสู่ระดับโลก ความจงรักภักดีของคนในชาติจะเบนไปรวมกันในระดับโลก ค่านิยม ระบบความเชื่อและวัฒนธรรมก็เบนไปรวมกันในระดับโลก การแพร่กระจาย กระบวนการ โลกาภิวัตน์เป็นสิ่งที่กระทบต่อความมั่นคงของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก รวมทั้งภูมิภาคด้วยในอนาคตข้างหน้า

นอกจากนี้ องค์การการค้าโลก (World Trade Organization- WTO) ได้กำหนดให้ทุกประเทศที่ประกอบการค้าต่างประเทศต้องดำเนินนโยบายการค้าแบบเสรี (Free Trade) ทำให้เกิดการรวมกลุ่มประเทศในภูมิภาคเพื่อสร้างเขตการค้าเสรี (Free Trade Area) ขึ้นในภูมิภาคต่าง ๆ เช่น เขตการค้าเสรียุโรป เขตการค้าเสรีอาเซียน เขตการค้าเสรีในอเมริกาเหนือ เป็นการสร้างสภาพเศรษฐกิจระหว่างรัฐในภูมิภาค เพื่อยุบเลิกกำแพงภาษี นอกจากการรวมกลุ่มในลักษณะภูมิภาคนิยม (Regionism) แล้ว ยังมีการทำข้อตกลงการค้าเสรีในแบบทวิภาคและพหุภาคีอีกด้วย การสร้างเขตการค้าเสรีมีผลกระทบต่อความมั่นคงโลกและภูมิภาค เพราะนโยบายของกลุ่มการทำข้อตกลงการค้าเสรีในแบบทวิภาคีและพหุภาคีอีกด้วย การสร้างเขตการค้าเสรีมีผลกระทบต่อความมั่นคงโลกและภูมิภาค เพราะนโยบายของกลุ่มทำให้เกิดการกีดกันและเลือกปฏิบัติต่อประเทศนอกกลุ่ม ทำให้เกิดความขัดแย้งจากการแข่งขันกันได้อย่างสูง เมื่อหันมาพิจารณาความมั่นคงของมนุษย์ในระดับโลกและภูมิภาค จะเห็นได้ว่านับตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ 17 เป็นต้นมา การเมืองโลกเน้นแต่ในเรื่องการสร้างสรรค์สังคมแห่งรัฐ มากกว่าจะเน้นการสร้างสรรค์ด้านสวัสดิภาพของปัจเจกชนหรือตัวมนุษย์ อย่างไรก็ตาม ความสนใจด้านนี้เริ่มเห็นได้ชัดเจนขึ้นในคริสต์ศตวรรษที่ 20 ที่เริ่มเบนความสนใจมาสู่เรื่องสวัสดิภาพความมั่นคงของมนุษย์ กล่าวคือมีการสร้างรูปแบบให้สังคมโลกหันมารับรองสิทธิขั้นมูลฐานของมนุษย์ว่ามีความเท่าเทียมกับรัฐ รวมทั้ง

ความชอบธรรมที่ถือเป็นส่วนหนึ่งของนโยบายต่างประเทศของรัฐที่บุคคลพึงได้รับหลักประกันด้านความมั่นคง ความเป็นอยู่อันดีทางเศรษฐกิจ กระบวนการดังกล่าวได้รับการรับรองอย่างเป็นทางการ เมื่อมีการประกาศวันแห่งสิทธิมนุษยชน (10 ธันวาคม) โดยสมัชชาสหประชาชาติได้ผ่านปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนโดยปราศจากการคัดค้าน ในระยะแรกปฏิญญาดังกล่าว ครอบคลุมกรอบงาน 2 ประเด็น คือ ประเด็นที่หนึ่ง เรื่องสิทธิทางเศรษฐกิจ และสิทธิทางสังคมและวัฒนธรรม ประเด็นที่สองคือ สิทธิความเป็นพลเมืองและสิทธิทางการเมือง เท่ากับเป็นการประกาศรับรองถึงการวางรากฐานงานด้านสิทธิมนุษยชนในระดับโลก รวมทั้งการสร้างกลไกทางศาลในการตรวจสอบด้วย ถึงแม้ว่าการบังคับใช้ทางกฎหมาย ยังไม่สามารถดำเนินการได้ชัดเจนในปัจจุบัน แต่ก็เป็นการพิสูจน์ว่า ความมั่นคงของมนุษย์ในระดับโลกได้มีการรับรองแล้ว ในระดับภูมิภาค จะเห็นว่าการรับรองสิทธิมนุษยชนมีความคืบหน้าสำเร็จในหลายภูมิภาคมากกว่าในระดับโลก เช่นในยุโรปตะวันตก ได้มีอนุสัญญายุโรปว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (European Convention on Human Rights 1953) ที่มีการกล่าวถึงสิทธิต่างๆของปัจเจกชน รวมทั้งการบังคับใช้ทางกฎหมายอีกด้วย ประกอบด้วย คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนที่ก่อตั้งขึ้นมาเพื่อให้สิทธิแก่ปัจเจกชน สามารถนำเรื่องฟ้องร้องรัฐบาลของตนต่อศาลได้ สหรัฐอเมริกา ก็มีพัฒนาการที่ดีเช่นเดียวกับในยุโรป กล่าวคือ มีการสร้างอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชน ในปี ค.ศ. 1978 รวมทั้งมีการก่อตั้งศาลสิทธิมนุษยชนและคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนขึ้น รวมทั้งมีการร่างบทบัญญัติที่ให้สิทธิแก่ปัจเจกชนในการฟ้องร้องรัฐบาลต่อศาลได้ นอกจากนี้ ยังมีสถาบันที่ไม่ใช่องค์กรรัฐบาลแต่ดำเนินงานด้านความมั่นคงปลอดภัยของมนุษย์ เช่น องค์กรนิรโทษกรรมสากล (Amnesty International) ก่อตั้งในประเทศอังกฤษ ในปีค.ศ. 1961 มีหน้าที่ติดตามให้ความช่วยเหลือแก่นักโทษการเมืองทั่วโลก ที่ถูกรัฐลงโทษด้วยความผิดทางการเมือง

แนวความคิดในเรื่องความมั่นคงของมนุษย์ ที่สะท้อนออกมาด้านสิทธิมนุษยชนนั้น ประเทศทางตะวันออกมีความคิดที่แตกต่างจากทางตะวันตก กล่าวคือ ประเทศทางตะวันออกมองว่า สิทธิทางสังคม (Social Right) ต้องมาก่อนและมีความสำคัญเหนือกว่าสิทธิความเป็นพลเมืองและสิทธิทางการเมือง (Civil and Political Right) นอกจากนั้น เรื่องความมั่นคงของมนุษย์ ยังมีสำนักงานรายงานการพัฒนามนุษย์ (Human Development Report Office - HDRO) ได้สร้างดัชนีการพัฒนามนุษย์ (Human Development Index – HDI) ขึ้นมา เพื่อใช้วัดความสำเร็จโดยเฉลี่ย ในมิติขั้นพื้นฐาน 3 ประการของการพัฒนามนุษย์ของประเทศ ได้แก่

- 1) การมีชีวิตยืนยาวและแข็งแรง วัดได้จากการคาดการณ์การมีชีวิตนับตั้งแต่แรกเกิด (มิติด้านสุขภาพ)
- 2) การมีความรู้ซึ่งวัดได้จากอัตราการอ่านออกเขียนได้ของผู้ใหญ่ รวมถึงอัตราส่วนของการที่มนุษย์ได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา (มิติด้านการศึกษา)
- 3) การที่มนุษย์จะต้องมีมาตรฐานการดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม ซึ่งวัดได้จากผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) (หมายถึงมิติด้านเศรษฐกิจ)

สำนักงาน HDRO ได้จัดทำรายงานการพัฒนามนุษย์จากการวัด HDI เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการตรวจจับแนวโน้มการพัฒนามนุษย์ในระยะยาว เพื่อวิเคราะห์แนวโน้มของการพัฒนามนุษย์ของประเทศต่างๆ โดยเฉพาะประเทศสมาชิกสหประชาชาติจำนวน 175 ประเทศ และดำเนินการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการประมาณการข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ตั้งแต่ระดับชาติ ภูมิภาค และนานาชาติ ดังนั้น จะเห็นได้ว่า การพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์เป็นเรื่องที่มีความสำคัญได้รับความใส่ใจในระดับโลกและภูมิภาค

สถานการณ์ความมั่นคงของประเทศไทย

ภายหลังสงครามเย็นสิ้นสุดลง ประเทศไทยได้รับผลกระทบทางด้านความมั่นคงปลอดภัยทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง กล่าวคือ กระบวนการโลกาภิวัตน์ทำให้เกิดผลกระทบต่อสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ ผลของการประกาศขององค์การการค้าโลก (WTO) ทำให้ไทยต้องผนึกรวมตัวกับประเทศในภูมิภาค เพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจการค้า เช่น การสร้างเขตการค้าเสรี ทั้งในระดับภูมิภาค และทวิภาคี เพื่อให้มีอำนาจต่อรองทางการค้าระหว่างประเทศ เช่น เขตการค้าเสรีอาเซียน ข้อตกลงการค้าเสรีระหว่างไทยกับออสเตรเลีย ไทยกับจีน ไทยกับสหรัฐอเมริกา เป็นต้น เศรษฐกิจแบบโลกาภิวัตน์ทำให้โครงสร้างเศรษฐกิจไทยอ่อนแอลง เพราะไทยต้องต่อสู้กับการค้าและการลงทุนจากประเทศภายนอกตามกติกาการค้าเสรี ทำให้ต้องเร่งขยายการส่งออกให้มีปริมาณมากกว่าการนำเข้า ดังจะเห็นได้จากนโยบายส่งเสริมการลงทุนของผู้ประกอบการรายย่อย (Small and Medium Enterprise – SME) ของนายกรัฐมนตรี พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร รวมทั้งการผลิตสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) เป็นต้น ในขณะเดียวกัน รัฐบาลได้น้อมนำเอาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ในรัชกาลปัจจุบันมาใช้ เพื่อให้เกิดการออมและลดการนำเข้าจากต่างประเทศ

การพิจารณาความมั่นคงของมนุษย์ในประเทศไทย จะเห็นว่าประเทศไทยได้ให้ความสำคัญต่อนโยบายการพัฒนามนุษย์อย่างมากเช่นเดียวกับประเทศต่างๆ ในสหประชาชาติ กล่าวคือ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ของประเทศไทย เป็นหน่วยงานที่มีบทบาทความรับผิดชอบโดยตรงต่อการพัฒนามนุษย์ของประเทศ โดยเน้นความสำคัญของมนุษย์เป็นศูนย์กลาง และได้ดำเนินการเพื่อปกป้องมนุษย์ให้รอดพ้นจากความเสี่ยงจากภัยคุกคามในด้านต่างๆ ที่จะทำให้ความมั่นคงของมนุษย์ลดลง ทั้งนี้ เพื่อให้มนุษย์ในสังคมสามารถพัฒนาศักยภาพของตน ให้บรรลุเป้าประสงค์ของชีวิตอย่างครบถ้วนในระยะยาวที่มีความสอดคล้องกับเป้าหมายที่วางไว้ และเพื่อให้บรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายดังกล่าว กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้สร้างกรอบมาตรฐานและตัวชี้วัดความมั่นคงของมนุษย์ และโครงสร้างของมิติดัชนี และตัวชี้วัด รวม 11 มิติ ได้แก่ 1) สุขภาพ 2) อาหาร 3) การศึกษา 4) ศาสนาและความเชื่อ 5) ที่อยู่อาศัย 6) สิ่งแวดล้อม 7) บุคคล 8) ครอบครัว 9) ชุมชน 10) เศรษฐกิจ และ 11) การเมือง

1. **มิติด้านสุขภาพ** จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทุกฉบับให้ความสำคัญต่อด้านสุขอนามัยแก่ประชาชน แต่ที่ผ่านมา ประเทศไทยยังขาดงบประมาณที่ใช้ดำเนินการในด้านนี้ได้อย่างครอบคลุม ในช่วงศตวรรษที่ผ่านมาได้มีการก่อตั้งสำนักงานประกันสังคมขึ้นจากภาครัฐ เพื่อให้ประชาชนผู้มีอาชีพทำบัตร

ประกันสุขภาพ ทำให้ปัจจุบันผู้ประกอบการอาชีพในภาคเอกชน มีหลักประกันด้านสุขภาพ แม้ว่าจะไม่สามารถครอบคลุมได้หมดและยังมีข้อบกพร่องไม่สามารถรับการรักษาค่าครอบคลุมทุกโรคก็ตาม ต่อมา รัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ได้ดำเนินนโยบายรัฐสวัสดิการเพื่อสงเคราะห์ด้านสุขภาพแก่ประชาชนแบบเสมอภาค โดยมีหน่วยงานของกระทรวงสาธารณสุข จัดดำเนินการให้ประชาชนมีบัตรประกันสุขภาพ 30 บาทรักษาทุกโรค ครอบคลุมประชาชนทั้งหมด ทำให้มิติด้านสุขภาพของประชาชนมีความมั่นคงขึ้นกว่าแต่ก่อน ปัญหาในการดำเนินการยังมีในเรื่องการจัดหาบุคลากรทางการแพทย์ให้พอเพียงรองรับจำนวนผู้ป่วย การจัดหายาและเวชภัณฑ์สำหรับโรคบางชนิดที่ต้องอาศัยการสั่งซื้อจากต่างประเทศในราคาสูง เป็นต้น ในระยะ 10 ปีที่ผ่านมา มีการแพร่ระบาดของโรคติดต่อที่ร้ายแรงยังไม่มีการรักษาให้หายขาดได้ส่งผลกระทบต่อทั่วโลกคือโรคเอดส์ ในปัจจุบัน คนไทยติดเชื้อโรคดังกล่าวแล้วปีละหลายแสนคน และยังมีผู้ตายจากโรคเอดส์จำนวนมาก นอกจากโรคเอดส์แล้วยังมีโรคมะเร็งที่มีอัตราผู้ป่วยสูงมาก โรคระบาดที่เกิดจากสัตว์เป็นพาหะนำมาได้แก่ ไข้หวัดนก โรคซาร์ส เป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อทั่วโลก แต่ประเทศไทย กระทรวงสาธารณสุขก็สามารถสกัดกั้นได้ดีเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน ที่มีอัตราการตายด้วยโรคดังกล่าว อย่างไรก็ตาม บัตรประกันสุขภาพ 30 บาท ในอนาคตข้างหน้าหากรัฐบาลชุดนี้ไม่ได้ขึ้นมาทำหน้าที่ อาจมีการเปลี่ยนแปลงเพราะต้องอาศัยงบประมาณสูง และการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพสูง ต้องมีความพร้อมทางด้านบุคลากรทางการแพทย์ด้วย

2. มิติด้านอาหาร ประเทศไทยมีความอุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรที่ใช้เป็นอาหารทั้งบนบกและในน้ำ ไม่เคยปรากฏเป็นข่าวว่ามีคนไทยต้องอดอยากอาหารตาย เหมือนประเทศเอธิโอเปีย เป็นต้น แต่ถึงกระนั้นก็ตามในระยะ 20 ปีที่ผ่านมา ภาคอีสานเคยประสบปัญหาการขาดสารอาหารคือธาตุไอโอดีน ทำให้เกิดโรคคอพอก เนื่องจากขาดการบริโภคอาหารทะเลแต่ในปัจจุบันสามารถแก้ปัญหาดังกล่าวโดยรัฐบาลที่ผ่านมา ได้แจกจ่ายเกลือไอโอดีนไป ทำให้อัตราการเกิดโรคลดลง ปัญหาที่คนไทยเผชิญอยู่ในด้านอาหารคือ เรื่องคุณภาพของอาหารที่บริโภค เนื่องจากได้มีการตรวจพบจากกระทรวงสาธารณสุข โดยสำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา พบว่ามีสารปนเปื้อน สารเคมีตกค้างอยู่ในอาหารทั้งเนื้อสัตว์ ผักและผลไม้ที่ประชาชนบริโภค เช่น สารตะกั่ว บอแรกซ์ สารเร่งสี สารกันบูด สีติดสี รวมทั้งปุ๋ยเคมีในพืช ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นสารอันตรายต่อสุขภาพและชีวิตของผู้บริโภค สารบางอย่างเป็นตัวเร่งให้ก่อให้เกิดโรคมะเร็ง ทำให้มีผู้ป่วยด้วยโรคดังกล่าวในอัตราสูงต่อปี แม้ว่าขณะนี้กระทรวงสาธารณสุข จะได้ดำเนินการตรวจสอบอยู่อย่างจริงจัง แต่ก็ยังไม่อาจครอบคลุมได้ทุกพื้นที่ ดังนั้น ในมิติด้านอาหารประชาชนยังไม่มีความปลอดภัยในด้านการบริโภค

3. มิติด้านการศึกษา หน่วยงานของรัฐทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของชาติในระดับปฐมภูมิคือกระทรวงศึกษาธิการ ในปัจจุบัน แม้การศึกษาภาคบังคับของไทยได้ขยายออกไปถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย(ประถมปีที่ 1- มัธยมศึกษาปีที่ 6) อัตราการอ่านออกเขียนได้ของคนไทยยังไม่อยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยที่น่าพอใจ ภาครัฐยังให้สวัสดิการการศึกษาแก่ประชาชนน้อยและไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ สถาบันให้การศึกษามูลนิธิและอุปกรณ์ทางการศึกษายังไม่พอเพียงกับความต้องการ โดยภาพรวมแล้วภาครัฐยังไม่สามารถจัดสวัสดิการด้านการศึกษาให้ครอบคลุมต่อเนื่องเป็นระบบและมีความเสมอภาคแก่ประชาชน อย่างไรก็ตาม ภายใต้รัฐบาล

พรรคไทยรักไทยที่บริหารงานอยู่ในปัจจุบัน ได้จัดให้มีสวัสดิการทางการศึกษาให้แก่ผู้เข้าศึกษาในระดับอุดมศึกษา โดยสามารถเบิกค่าใช้จ่ายการศึกษาได้ก่อนจนกว่าจะสำเร็จการศึกษา จึงจ่ายคืนแก่ภาครัฐเมื่อมีงานทำแล้ว นอกจากนี้ยังมีโครงการติดตั้งคอมพิวเตอร์ในโรงเรียนต่าง ๆ ตามงบประมาณที่รัฐบาลกำหนดไว้ เป็นต้น นับเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีที่เห็นความสำคัญของการศึกษาต่อการพัฒนาประเทศ รัฐบาลยังได้ขยายการสร้างสถาบันอุดมศึกษาออกไปตามภาคต่าง ๆ มากขึ้น เช่นมหาวิทยาลัยบูรพา มหาวิทยาลัยพายัพ เป็นต้น ในอนาคตรัฐบาลต้องขยายสถาบันการศึกษาทั้งในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาและโดยเฉพาะอุดมศึกษาให้พอเพียงกับความต้องการของผู้ต้องการเข้าศึกษา ปัญหาที่เกิดขึ้นสะสมมาหลายทศวรรษ คือความล้มเหลวจากการใช้ระบบการสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา เนื่องจากความจำกัดของสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของประเทศ ทำให้ในแต่ละปีมีผู้ต้องการเข้าศึกษาดกต่างไม่สามารถเข้าศึกษาได้ตามต้องการ ในขณะเดียวกันมหาวิทยาลัยเปิดของรัฐมีจำนวนจำกัดไม่พอเพียงกับจำนวนผู้ต้องการศึกษา และส่วนใหญ่ยังตั้งอยู่ในกรุงเทพฯ ทำให้เกิดการย้ายถิ่นฐานของผู้ต้องการศึกษาจากท้องถิ่นมากระจุกอยู่ในเมืองหลวง รัฐควรกระจายการสร้างสถาบันการศึกษาออกไปตามท้องถิ่นทั่วทุกภาค โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยชั้นนำของประเทศควรขยายสาขาออกไปตามภาคต่าง ๆ เพื่อให้สามารถผลิตบัณฑิตได้ตามที่ตลาดแรงงานต้องการ และที่สำคัญควรมีการปรับปรุงหลักสูตร เพื่อเปิดให้การศึกษาในสาขาวิชาที่ตลาดแรงงานทั้งภาครัฐและเอกชนต้องการ

4. มิติด้านศาสนาและความเชื่อ เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น พม่า มาเลเซีย และอินโดนีเซีย ประเทศไทยไม่เคยประสบปัญหาความบาดหมางของคนในประเทศเรื่องเชื้อชาติ ศาสนาและความเชื่อ ด้วยประเทศไทยให้เสรีภาพแก่บุคคลกรในการเลือกนับถือศาสนา องค์พระมหากษัตริย์ที่เป็นศูนย์รวมใจของประชาชนทรงเป็นองค์ศาสนูปถัมภกทุกศาสนาอย่างเท่าเทียมกัน ดังนั้น ในมิติด้านศาสนาและความเชื่อ ประเทศไทยมีความมั่นคงมากกว่าประเทศอื่น ๆ ที่ประสบปัญหาความขัดแย้งทางเชื้อชาติ ศาสนาอย่างแก้ไขไม่ตก ประชาชนที่นับถือศาสนาอื่น ๆ นอกเหนือจากศาสนาพุทธที่เป็นศาสนาประจำชาติไทย ต่างอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุขมาช้านาน ซึ่งเป็นเรื่องที่น่ายินดีเป็นอย่างมาก ศาสนาที่สำคัญ ๆ และมีคนนับถือส่วนใหญ่ มีศาสนาพุทธ คริสต์ อิสลาม ฮินดู และซิก เป็นต้น

5. มิติด้านที่อยู่อาศัย ปัญหาการอพยพเข้าสู่เมืองหลวงของคนไทยที่มีภูมิลำเนาในชนบทภาคต่าง ๆ ในระยะ 50 ปีที่ผ่านมามีมาก เนื่องจากกรุงเทพมหานคร เป็นศูนย์รวมแห่งความเจริญเป็นแหล่งที่ทำมาหากิน มากกว่าทุกภาค ทำให้เกิดการกระจุกตัวของประชากรอย่างหนาแน่นทำให้เกิดปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัยเป็นการสำคัญ ชุมชนแออัดหรือสลัมเกิดจากคนต่างจังหวัดที่เข้ามาทำงานไม่สามารถหาที่อยู่ของตนได้ จึงมาอยู่รวมกันอย่างแออัด เช่น สลัมคลองเตย ดินแดง และย่านมักกะสัน เป็นต้น แม้ว่ารัฐบาลที่ผ่านมาได้จัดสรรงบประมาณเพื่อสร้างอาคารที่อยู่ แต่ก็ยังไม่พอเพียงกับความต้องการ สลัมจึงเป็นแหล่งของอบายมุข ยาเสพติด แหล่งช้อปปิ้งและพวกมิจฉาชีพ การกระจุกตัวของประชากรในกรุงเทพมหานครอย่างหนาแน่นมากขึ้นแต่ละปี ทำให้แม้แต่คนกรุงเทพมหานครเอง ตั้งแต่ชุมชนชั้นล่าง และชนชั้นกลาง ผู้มีรายได้ของครอบครัวอยู่ในเกณฑ์ต่ำไม่สามารถซื้อที่อยู่อาศัยของตนเองได้อย่างครอบคลุม ปัญหาราคาที่ดินที่สูงขึ้นเป็นอุปสรรคสำคัญ

แม้รัฐบาลจะได้จัดให้มีการเช่าซื้ออาคารสงเคราะห์ของรัฐบาลอย่างต่อเนื่องหลายโครงการ แต่ก็ยังไม่อาจรองรับความต้องการได้หมด รัฐบาลปัจจุบันได้จัดให้มีสวัสดิการในด้านที่อยู่อาศัยขึ้นเพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชน ได้แก่ โครงการบ้านเอื้ออาทร ที่เปิดให้ประชาชนจับจองที่อยู่อาศัยในราคาถูกผ่อนชำระในราคาต่ำ โครงการดังกล่าวประสบความสำเร็จไปหลายโครงการแล้ว แต่เนื่องจากต้องอาศัยงบประมาณมากจึงทำให้การขยายโครงการมีความล่าช้าไม่ทันกับความต้องการของประชาชน อย่างไรก็ตาม นโยบายของรัฐบาลชุดปัจจุบันที่มุ่งสร้างงานและอาชีพให้กับคนในชุมชนต่าง ๆ ทุกจังหวัด ตลอดจนการกระจายความเจริญก้าวหน้าออกไปสู่ชุมชนต่างจังหวัดและเขตปริมณฑลเป็นนโยบายที่ช่วยลดการอพยพเข้าสู่เมืองหลวงของคนท้องถิ่นลงเป็นการลดปัญหาการขาดแคลนที่อยู่อาศัยในกรุงเทพมหานครด้วย

6. มิติด้านสิ่งแวดล้อม ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นเรื่องใหญ่ที่ทุกประเทศให้ความสนใจอย่างมาก เพราะการขาดเอาใจใส่และปล่อยปละละเลยต่อสิ่งแวดล้อมย่อมส่งผลกระทบในแง่ลบแก่มนุษย์ในสังคมเองอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะมนุษย์ต้องอยู่อาศัยในสิ่งแวดล้อม ถ้าหากเกิดปัญหาผลภาวะขึ้นกับสิ่งแวดล้อม เช่น บนบก ในน้ำและอากาศ นำอันตรายมาสู่ชีวิตมนุษย์เอง ปัญหาสิ่งแวดล้อมเกิดขึ้นกับประเทศเมื่อมีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในการผลิตอุตสาหกรรมต่าง ๆ ขึ้น จึงเริ่มมีการทำลายสิ่งแวดล้อมรอบตัวเรามากขึ้นเรื่อย ๆ เริ่มจากการตัดไม้ทำลายป่า การทำลายป่าไม้ต้นลำธาร การปลดปล่อยก๊าซคาร์บอนจากการผลิตอุตสาหกรรมและพาหนะที่ใช้บนท้องถนน ทางด้านอุตสาหกรรมและอุปโภคบริโภคลงในแม่น้ำลำคลอง การขับถ่ายกากน้ำมันต่าง ๆ จากเรือเดินทะเลลงในทะเลและมหาสมุทรก็ดี การกระทำเหล่านี้ทำให้สิ่งแวดล้อมถูกทำลาย อากาศแปรปรวน เกิดอุทกภัย วาตภัยรุนแรง อุณหภูมิที่สูงขึ้นเรื่อยๆ ทุกปี เนื่องจากมวลคาร์บอนในบรรยากาศมีมากทำให้เกิดสภาวะเรือนกระจก (Green Gas House) สาเหตุของน้ำท่วมรุนแรงในปัจจุบันรัฐบาลพยายามเอาใจใส่ดูแลเรื่องการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าแต่ก็ยังมีการลักลอบเป็นประจำ ปัญหาสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย เป็นเรื่องใหญ่ โดยเฉพาะอุณหภูมิที่สูงขึ้นทุก ๆ ปี เป็นอันตรายต่อประชาชนหากไม่หาทางแก้ไขโดยปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนมีความรับผิดชอบและใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

7. มิติด้านบุคคล ครอบครัวและชุมชน ปัญหาความมั่นคงปลอดภัยของบุคคลในประเทศไทยยังเป็นปัญหาใหญ่ ขยายไปถึงความมั่นคงปลอดภัยของครอบครัวและชุมชนด้วย ข่าวที่ปรากฏบ่อยครั้งในหนังสือพิมพ์แสดงให้เห็นถึงสถิติอาชญากรรมที่มุ่งทำร้าย บุคคลและทรัพย์สินยังสูงเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น สิงคโปร์ มาเลเซีย โดยเฉพาะในระยะต้นปี 2547 จนถึงปัจจุบัน ได้เกิดเหตุการณ์ร้ายที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย คือ ยะลา ปัตตานี นราธิวาส ที่มีกลุ่มโจรลอบฆ่าประชาชนแทบทุกวัน ความรุนแรงทวีขึ้นเรื่อย ๆ ขณะนี้ มีการลอบทำลายสถานที่ราชการเช่น โรงเรียน สถานีตำรวจ สถานีรถไฟ สร้างความหวาดวิตกแก่ทุกคน จนไม่อาจประกอบอาชีพได้ตามปกติ มีการอพยพย้ายถิ่นฐานเพื่อให้รอดพ้นจากอันตรายดังกล่าว ปัญหานี้แม้ว่ารัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะยื่นมือเข้ามาดูแลเพื่อปกป้องประชาชนในพื้นที่ ตลอดจนมุ่งหาสาเหตุเพื่อหาทางยุติปัญหาให้ได้ แต่ยังไม่ประสบความสำเร็จ ยังไม่สามารถค้นหาสาเหตุ

ของปัญหาได้ว่า โจทย์การร้ายเกิดจากการกระทำของใคร การไม่สามารถหาสาเหตุต้นตอของปัญหาได้ตรงจุด ทำให้ไม่สามารถแก้ปัญหาก็ กลายเป็นปัญหานั้นทนความมั่นคงของประเทศด้วย

8. มิติด้านเศรษฐกิจ ความเจริญมั่งคั่งทางเศรษฐกิจเป็นปัจจัยสำคัญบ่งชี้ถึงพลังอำนาจของชาติ เป็นประการสำคัญ นอกจากนี้ ฐานะทางเศรษฐกิจของประเทศทำให้สถานภาพบทบาทของประเทศในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศดำเนินไปด้วยดีในสายตาของประเทศต่างๆ ด้วย ปัจจุบันประเทศไทยได้เปลี่ยนแปลงโครงสร้างจากสังคมเกษตรกรรมมาสู่โครงสร้างแบบกึ่งอุตสาหกรรมและเกษตรกรรม อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะ 4 ปีที่ผ่านมา มีความเจริญเติบโตขยายตัว คุณค่าการค้าและดุลการชำระเงินดีกว่าสมัยรัฐบาลที่ผ่านมาเศรษฐกิจโลกภายใต้กระบวนการโลกาภิวัตน์ที่กลุ่มประเทศทุนนิยมโลก ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป ญี่ปุ่น และบรรดาบรรษัทข้ามชาติระหว่างประเทศ ผูกขาดการค้าการลงทุนในระดับโลก โดยมีกีดกันการค้าเสรีเป็นอาวุธ ทำให้ประเทศที่ไม่สามารถผลิตสินค้าออกไปค้าขายแข่งขันกับภายนอกได้ จะได้รับความกระทบกระเทือนทางเศรษฐกิจเพราะกลุ่มประเทศทุนนิยมโลกเหล่านี้ เป็นตัวผลักดันสร้างกระแสโลกาภิวัตน์ขึ้นเพื่อผลประโยชน์ในการแสวงหากำไร จากการตลาดการค้าในประเทศต่าง ๆ ทุกภูมิภาคโดยการเคลื่อนย้ายเงินทุน การประกอบกำไรมหาชน และอธิปไตยของรัฐต่าง ๆ ได้อย่างเสรีเกินกว่ารัฐบาลจะควบคุมได้ และด้วยความเหนือกว่าทางด้านเทคโนโลยีการผลิต เงินทุนทำให้อุตสาหกรรมภายในของรัฐพังพินาศได้ ดังนั้นรัฐจะต้องสร้างฐานการผลิตสินค้าที่มีความชำนาญออกไป ค้าขายเพื่อสร้างรายได้รวมทั้งกระตุ้นการสร้างค่านิยมไม่นำเข้าและสร้างการออมควบคู่กันไปจึงจะสามารถฟันฝ่ากระแสการบ่าไหลของทุนนิยมโลกได้ นโยบายของรัฐบาลในปัจจุบันนับว่าสามารถสร้างการแข่งขันกับเศรษฐกิจแบบโลกาภิวัตน์ได้ นโยบายการสร้างงานและอาชีพแก่ชุมชน เช่น โอท็อป นโยบายส่งเสริมการผลิตในระดับย่อยและปานกลางและการส่งเสริมการค้าการลงทุนในระดับใหญ่ ทำให้ไทยสามารถสร้างรายได้จนสามารถใช้หนี้กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (IMF) ได้หมดในเวลาอันสั้น มีเงินทุนสำรองระหว่างประเทศสูง และที่สำคัญการที่รัฐบาลและทีมงานที่ปรึกษามีความสามารถในการบริหารจัดการในการควบคุมการใช้จ่ายที่จำเป็นของประเทศทำให้เศรษฐกิจของประเทศดี สร้างความเชื่อมั่นจากการลงทุนต่างประเทศสูง แต่ในขณะเดียวกัน ทำให้หนี้ครัวเรือนมีสูงขึ้นด้วย อย่างไรก็ตามเศรษฐกิจของประเทศมีความเชื่อมโยงกับเสถียรภาพทางการเมืองด้วย เนื่องจากในระยะตั้งแต่ต้นปี 2549 เป็นต้นมาได้เกิดสภาพอนาธิปไตยจากกลุ่มองค์กรอิสระต่าง ๆ ร่วมกัน โคนล้มอำนาจรัฐบาลสำเร็จ ทำให้สภาพการเมืองขาดเสถียรภาพเกิดความไม่เชื่อมั่นอย่างรุนแรงต่อสายตาต่างชาติทำให้การลงทุนจากต่างประเทศลดลงแม้ว่ารัฐบาลจะกลับมามีอำนาจในขณะนี้ แต่ยังคงส่อเค้าว่าเมืองยังคงไม่มีเสถียรภาพไปจนถึงปลายปี มีผลทำให้เกิดการชะลอการเติบโตทางเศรษฐกิจรวมทั้งส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจตกต่ำได้อีกครั้งหากการเมืองยังขาดเสถียรภาพเช่นนี้

9. มิติด้านการเมือง นักวิชาการต่างประเทศต่างยอมรับว่า การปกครองในระบอบประชาธิปไตยของประเทศกำลังพัฒนามักไม่มีเสถียรภาพ ปัจจัยสำคัญ คือ การขาดความรู้ความเข้าใจของกระบวนการและรูปแบบของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ทั้งผู้ปกครอง นักการเมือง รวมทั้งภาคประชาชนยังขาดวัฒนธรรมทางการเมือง (Political Culture) ทำให้ขาดความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และขอบเขตของสิทธิ

และเสรีภาพของคนในระบอบประชาธิปไตย ทำให้มีการซื้อเสียงและทุจริตในการเลือกตั้งด้วยวิธีการต่าง ๆ นักการเมืองมุ่งแต่ผลประโยชน์ของตนและพรรคพวกมากกว่าคำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนที่เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยที่แท้จริงทำให้ระบอบประชาธิปไตยล้มลุกคลุกคลาน เนื่องจากมีพรรคการเมืองมากไป มีการปฏิวัติ รัฐประหาร โดยระบอบเผด็จการทหารเข้ามาแทรกแซงด้วย ทำให้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยต้องล้มเหลว ประเทศไทยตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 จนถึงปัจจุบันกล่าวได้ว่าระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ไม่มีเสถียรภาพ มีการซื้อเสียงในการเลือกตั้งสูง พรรคการเมืองมีมากแต่ไม่ยั่งยืนและขาดนโยบายที่ชัดเจน คำนึงถึงผลประโยชน์ของพรรคมากกว่าประเทศ มีการจัดรัฐบาลผสม ส่วนใหญ่ทำให้รัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งทำหน้าที่บริหารปกครองไม่ได้นาน เพราะไม่สามารถประสานผลประโยชน์ของกลุ่มได้ ประกอบกับมีการปฏิวัติรัฐประหารจากทหารบ่อยครั้งทำให้เกิดระบอบการปกครองแบบเผด็จการเข้ามาแทรกเป็นระยะเวลานาน การปกครองในระบอบประชาธิปไตยจึงอยู่ในสภาพล้มลุกคลุกคลาน รัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งต้องสูญเสียอำนาจไปจากการฉีกกำลังต่อต้านของกลุ่มองค์กรอิสระทางการเมือง นักการเมืองฝ่ายค้าน นักวิชาการบางกลุ่มและกลุ่มผู้เสียประโยชน์จากนโยบายของรัฐบาล คุณธรรมและความมีจริยธรรมของผู้นำในการปกครองประเทศเป็นเรื่องที่ถูกหยิบยกมาเป็นประเด็นสำคัญ อย่างไรก็ตามควรจะได้มีการตีความว่าจริยธรรมทางการเมืองหมายถึงอะไร การใช้หลักจริยธรรมมากปกครองจะทำให้เกิดธรรมาภิบาลในการปกครองแบบประชาธิปไตย แต่จะต้องใช้ให้ครอบคลุมกับทุกฝ่ายที่มีส่วนร่วมในการปกครองแบบประชาธิปไตย ไม่เฉพาะนักการเมือง ผู้บริหารปกครองแต่ต้องรวมถึงกลุ่มองค์กรอิสระ กลุ่มผลประโยชน์และภาคประชาชนด้วย หลักจริยธรรมดังกล่าวไม่ควรนำมาเป็นข้ออ้างแต่อย่างเดียวจนล่วงละเมิดต่อกฎระเบียบ ข้อบังคับและปทัสฐาน ที่ใช้เป็นกติการักษาระเบียบวินัยและความสงบเรียบร้อยของประเทศในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ที่สำคัญการขาดความสำนึกในเรื่องขอบเขตของเสรีภาพ ขาดความสำนึกต่อประเทศชาติบ้านเมือง ในเรื่องความสงบ สันติภาพและการเรียกร้องตามครรลองที่ถูกต้องของกระบวนการประชาธิปไตย มีผลเสียหายต่อชาติและความมั่นคงของชาติอย่างใหญ่หลวง เพราะไม่เพียงแต่เป็นการทำลายระบอบประชาธิปไตยแต่ยังเป็นการทำให้เกิดความเสียหายแก่เศรษฐกิจ ประเทศชาติสูญเสียภาพพจน์และเกียรติยศในสายตานานาชาติด้วย จึงเป็นหน้าที่ของภาครัฐต้องส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมทางการเมืองแก่ประชาชน ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย เพื่อให้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่ประเทศส่วนใหญ่ยึดถือในการปกครองประเทศดำเนินไปด้วยดี